

SLOVENSKI NAROD.

Izšla vsak dan popoldne, izvenredno nedelje in praznike. — Inserati: do 30 petič 2 D, do 100 vrst 2 D 50 p, večji inserati petič vrsta 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, predklic beseda 1 D. — Popust po dogovoru. — Inseratni davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 240 D, za inozemstvo 360 D.

Upravništvo: Knaflcova ulica št. 5, pritličje. — Telefon št. 304.
Uredništvo: Knaflcova ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon št. 34.

Poština plačana v gotovini.

Pred novo krizo?

Vsa znamenja kažejo na to, da stojimo zopet na pragu nove vladne krize. Kriza, ki se napoveduje, je v zvezi — kdo bi o tem dvomil? — z Radičevim povratkom v Zagreb odnosno z njegovimi enunciacijami v »Slobodnem domu«.

Ljuba Davidović nima sreče s svojim zaveznikom. Odkar je stopil v zvezo s slovenskimi klerikalci in bosanskimi muslimani ter preko teh se sporazumel tudi s HRSS, je bil Radić neprestano tisti, ki mu je redno mešal račune. Kar je s težkim trudom in z naporom vseh svojih sil zgradil, mu je redno Radić podrli v trenutku, ko si je Davidović že domišljal, da je njegovo delo pred završetkom. Kolikokrat je bila politična situacija že taka, da je bil samo še korak do končnega cilja, da dobi Davidović v roke vladno krmilo, toda vselej se je pojavil njegov Mefisto Radić kot deus ex machina ter mu zmešal vse štrene.

Tudi pri zadnji vladni krizi bi bil Radić brez dvoma opravil svoje delo, ako bi se proti vsemu pričakovanju ne bila naravnost bliskovito zaključila. Tako je postal Ljuba Davidović preko noči ministrijski predsednik. Upira se na parlamentarno večino, katere jedro in gros tvorijo poslanci Radičeve stranke. Čim mu ta stranka odpove svojo pomoč, je izgubil tudi večino v parlamentu in mora demisionirati. Odivsen je torej popolnoma od Radičeve milosti, in usoda Davidovičevega kabineta je docela v rokah najnovejšega boljševiškega eksponenta Stjepana Radića.

Vključ vsemu temu se je zdelo, da bo Davidovičevi vladni usojeno vsaj večmesečno življenje, dotlej pač, dokler v pestri vladni večini ne pride do resnejših nesoglasij in sporov. Toda zdi se, da je bila ta sodbja preoptimistična!

»Vuk menja dlaku, a svojo čud nikada.« Radić pač ne more pustiti svoje stare navade, da bi v najkritičnejših momentih usodno ne posegal v tok političnih dogodkov. Še predno se je vrnil v domovino, je dal v svojem glasilu priobčiti niz velepolitičnih izjav, ki so vplivale na javnost kakor bomba, ki se je razpočila sredi presenečene množice, in povzročile pravo konsternacijo ne toliko v vrstah njegovih zaveznikov, marveč predvsem v vladni sami. In temu se ni čuditi! Njegove enunciacije so take, da bi se zanje ne odločil noben drug politik, ki količkaj zna trezno upoštevati razmere in previdarno presojati trenutni politični položaj, razum Radića. Radić pa ni ne trezen, ne prevdaren politik. Pamet je pri njem podrejena temperamentu, ki je pri njem nebrzdán kakor pri mlademu osličku. On govori in piše, kar mu prihaja na jezik in v pero in nikdar ne polaga na tehtnico svojih misli, preden jih spregovori. Zato je redno končni efekt njegovih govorov in izjav — polomija. Tako tudi to pot.

Izjavil je med drugim: »... Ostale stranke so sicer zahtevale, da se HRSS odreče svojih republikanskih načel, toda HRSS je izjavila, da o tem ne more biti govora ter so se te stranke morale s tem izmiriti... Treba naglašati tudi to, da so člani Davidovičeve vlade odkritosrdni prijatelji Saveza sovjetskih socialističnih republik... Davidovičeva vlada bi ne bila imenovana, ako bi ne bilo 18. julija objavljeno, da je Hrvatska republikanska seljačka stranka vstopila v kmetско internacionalo... Nova vlada v Jugoslaviji ni samo začetek novega parlamentarnega režima, marveč je to tudi začetek sistema kmetске demokracije, od katere je samo še en korak v kmetско sovjetsko vladno. To je na Balkanu predvideval Ljennin že leta 1918. Ljennin je takrat izjavil, da ni daleč doba, ko se v Jugoslaviji razvijejo močne kmetске stranke, ki bodo znale dobiti v svoje roke najprej parlament, potem vladno, a na zadnje vso oblast, takrat pa ne bo potreba nobene revolucije več!«

Te izjave so pač takšne, da morajo konsternirati vsakega, še tako naivnega našega politika in državnika, ki mu je bodočnost naše kraljevine na srcu. Radić izjavlja na vsa usta, da je on kot boljševiški eksponent na Balkanu dila-

Zgodovinska izjava NRS.

Radikalna stranka obsoja Davidovičovo vladno politiko. — Ostra kritika vladne politike.

— Beograd, 13. avgusta. (Izv.) Pred zaključkom včerajšnje ponočne seje skupščine je prečital g. Nikola Pašić v imenu NRS sledečo izjavo:

»Prošli koalicijski kabinet radikalne stranke in stranka samostalnih demokratov, nadaljujoč celokupno dosedanje notranjo politiko v pravcu jačanja narodnega edinstva in utrjevanja narodne zajednice, je smatral, da je treba v tem pravcu tudi v bodoče voditi državno posle in obvarovati kraljevino pred vsakim potresom, vsako nevarnostjo, bilo nacionalnega separatizma, bilo komunističnega prevrata. Vlada g. Davidovića pa je v svoji deklaraciji naglašala glede notranjih vprašanj voljo in sklep, da bo šla v drugem pravcu, nego se je šlo dosedaj in se ni točneje izrazila, v čem bi obstojal ta pravec, kakšne so meje, katere bo zapustila z ozirom na narodno edinstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev in kakšne so garancije, da se z novim pravcem ne spravi v nevarnost edinstvo in obstanek naše svobodne in nacionalno ujedinjene kraljevine. Vlada g. Davidovića je pozabila, da je nemogoče izvesti razdelitev našega teritorija po plemenih, ker je tako naseljen, da se ne dajo potegniti historične meje, katere so se uničile z vojno, ki je osvobodila naš troimeni narod. Tudi principa samoopredeljenja ne moremo uporabiti, ker bi se po tem principu morala opredeliti vsaka občina in vsaki srez. Ta princip bi razdrobil našo državo, da bi od nje ne ostalo ničesar. Take države ne bi moglo živeti med sabo. Vlada g. Davidovića se naslanja na politične skupine, ki niso dale niti najmanjšega dokaza, da so opustile svoje zanikanje kraljevine in njenega današnjega osnovnega zakona. Te stranke niso pokazale dobre volje, da upoštevajo največji del našega naroda in ne govore o obzirih, ki bi jih morale imeti napram številnim žrtvam, s pomočjo katerih smo prišli do svobode in edinstva. Tako držanje vlade g. Davidovića znači brezpogojno in popolno kapitulacijo na škodo življenjskih interesov ujedinjenega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev. Radikalna stranka smatra kapitulacijo kot opasno za bodočnost naše svobodne države.

Razventega se naslanja vlada g. Davidovića na politično skupino, ki je najštevilnejša v vladnem bloku in od katere zavisí parlamentarni obstanek kraljevske vlade. Ta politična skupina je z enoglasnim sklepom glavnega odbora in kluba 3. avgusta t. l. v Zagrebu odobrila pristop HRSS k seljački internacionali v Moskvi, ki je krilo rdeče komunistične internacionale. To internacionalo pa opravlja izvršilni komunistični odbor v Moskvi. HRSS bi torej morala pasti pod odredbe zakona o zaščiti države, ki zabranjujejo obstoj in akcijo komunistične stranke v naši kraljevini. Vlada g. Davidovića pa nasprotno ni storila ničesar, da nastopi napram temu pojavu v smislu zakona, marveč je celo svojo glavno parlamentarno moč naslonila na to komunistično orijentirano skupino. Vladin greh v tem oziru je toliko večji, ker so največji organi evropskega javnega mnenja zapazili in zabeležili to nevarnost, ki preti miru na Balkanu radi zbližanja HRSS in njenega

tator večinskih strank v Jugoslaviji, da so se večinske stranke radi njega morale prilagoditi republikanskemu načelu in da je samo po njegovi milosti prišla na krmilo Davidovičeva vlada, saj bi te vlade ne bilo, ako bi on ne vstopil v boljševiško internacionalo. A sedaj ima on v rokah že parlament in vladno. Samo še en korak, pa prevzame vladno krmilo tudi on sam in vlada kmetških in delavskih svetov bo gotova, odstranjena bo tudi dinastija in vse to, ne da bi se prelila ena kapljica človeške krvi!

Da take proglasitve, ki jim Radić pripisuje posebno važnost s tem, da jih priobčuje v posebni izdaji svojega glasila, morajo učinkovati na javnost in osupniti tudi drugi ustavni faktor, je pač umljivo. Zato se ni čuditi, da se

voditelja Stjepana Radića k tretji internacionali v Moskvi. Z naslonitvijo na Stjepana Radića in na njegovo stranko ogroža kraljevska vlada naše nacionalne interese ne samo v Južni Srbiji, nego po celji naši kraljevini. Molb Radičevih poslancev, da se izjavijo o postavljenih vprašanjih glede njihovega držanja napram prevratni akciji makedonskega komiteja, v kateri sodeluje tudi Radičev poslanec, ni razburila vlade g. Davidovića, kar je še en dokaz, da ne čuva najemementnejših interesov naše kraljevine. Namesto ureditve naših notranjih razmer se je pojavil partikularizem in separatizem na škodo življenjskih interesov našega ujedinjenega naroda. Odgovornost za to oslabljenje ideje državnega in narodnega edinstva nosijo g. Davidović in prijatelji. Vlada g. Davidovića je končno naglasila, da stremi za sporazumno kraljevino SHS, ni pa opozorila na sklep na Krfu 1917: niti na sporazumno kraljevino SHS 1. decembra 1918, niti na državno ustavo, ki se je uzakonila, tako s pravnega kakor s formalnega stališča na najpravičnejši način in za katerega je glasovala več kot polovica celokupnega števila poslancev v redno izvoljeni ustavotvorni skupščini. Kraljevska vlada je šla molče preko tega v deklaraciji, kar dokazuje, da si zamišlja neki novi sporazum, ki naj nasprotuje tistemu, ki se je storil 1917, na Krfu ali 1. decembra 1918 v Beogradu ali 12. junija 1921. v ustavotvorni skupščini. Za tak sporazum in za tak pravec nikdar ne bo dala svojega dovoljenja radikalna stranka, o kateri je znano, da predstavlja po svoji moči glavnega parlamentarnega činitelja. Iz teh razlogov odreka radikalna stranka podporo in zaupnico vladi g. Davidovića z željo, da ta vlada čimprej zapusti krmilo državne uprave, da se ne bi oškodovali veliki državni in nacionalni interesi in da se ne bi storila nepopravljiva škoda in zmeda v našem nacionalnem obstanku.

Vlada proti pobijanju korupcije!

— Beograd, 13. avgusta. (Izv.) Nacionalna opozicija je te dni dovršila načrt zakona o pobijanju korupcije. Kot podlaga načrta je vzela zakon o pobijanju korupcije, ki ga je sprejel češko-slovaški parlament dne 23. julija 1923. V načrtu so se neki odstavek iz post. Načrt je včeraj opozicija predložila Narodni skupščini. Ker pa je to storila po otvoritvi poslanske seje, ni mogla postaviti načrta na dnevni red in zahtevati njegovo nujnost. Zato je načrt izročila predsedništvu skupščine.

RADIĆ O DEKLARACIJI.

— Zagreb, 13. avgusta. (Izv.) »Jutarnji list« prinaša razgovor z dr. Mačekom, v katerem poroča dr. Maček o sestanku z Radićem. O deklaraciji je Radić izjavil, da ima mnogo dobrih strani. Najboljši moment v deklaraciji je trdno naglaševanje parlamentarnega principa. V deklaraciji se nahajajo tudi nepopolnosti. Radić misli, da niso tako močne, da bi se morale posebej razpravljati. Odstavek o Italiji bi bil lahko blažji.

vladar proti vsakemu pričakovanju vrača sredi počitnic v Beograd in da beogradski listi v zvezi s tem povratkom poročajo: »Kralj pride v Beograd tudi radi zunanje in notranje situacije. Zunanja situacija je zelo težka, a notranja naravnost obupna. Kralj ima pravico zahtevati od Davidovića čiste račune in pojasnila z ozirom na poročila tujih listov o boljševiški akciji na Balkanu in o povratku St. Radića v Zagreb«

Zdi se, da tudi Davidovičeva vlada čuti svojo slabost in sluti, da se »nešto izlazi brda valja«, zato hoče predlagati vladi, — tako poročajo beogradski listi — koncentracijo ali pa nove volitve! Na vidiku je torej nova vladna kriza. Zli duh vladne večine je že opravil svoj posel!

Radić pripoveduje...

... da je šele začel rušiti Jugoslavijo — da je njegova stvar popolnoma uspeša, kakor se ni nadal.

— Zagreb, 13. avgusta. (Izv.) V »Hrvatu« priobčuje Radić zanimive podrobnosti o svojem potu iz Moskve in o povratku v Zagreb. Že v Moskvi so Radiću sporočili vesti, ki so se širile o njegovi bolezni. Te vesti so izhajale po Radičevem zatrdilu od bivšega ministra dr. Ninčevića. Iz Moskve je odpotoval v ponedeljek 4. t. m. v spremstvu kurirjev, ki mu jih je stavila na razpolago moskovska vlada. 6. je bil v Rigi, 7. v Berlinu, kjer je imel z najvplivnejšimi državniki zelo važen političen razgovor, ki je trajal šest ur. Še istega dne je odpotoval preko Leipziga in Passau-a na Dunaj, kamor je prispel v petek ob 18. popoldne. Takoj je diktiral svojem sinu Vladku članek za »Slobodni dom«. Mladi Radić je s člankom odpotoval v Zagreb ob 19. zvečer. Članek je izšel drugi dan, v soboto v posebni izdaji »Slobodnega doma«. G. Radić je na Dunaju sklenil, da se vrne v Zagreb, ni pa hotel reči, kdaj in s katerim vlakom, ker je želel preprečiti vsako manifestacijo. Taka manifestacija bi lahko škodila novi vladi. Z njo bi se lahko izpolnilo ono, na kar računata Pašić-Pribičević. »Mi smo šele na začetku svojega dela, zato ne bi bilo umestno, če se danes damo na manifestacije. Nočem, da smatramo manifestacijo v Zagrebu kot demonstracijo proti Beogradu, kar bi lahko nasprotni elementi izrabili na svoj način. Razventega bi bil moral na kolodvoru odgovoriti na pozdrav in pri tej priliki reči ono, kar bo morala v prvi vrsti slišati seja našega narodnega zastopništva. Prvi je sporočil moji ženi, da prihajam, g. Mondekar, ki je prejel radiovešt, da je »Radić prestopil mejo«. Z Dunaja je Radić potoval v družbi dr. Mačka in inž. Košutića. Na meji so stopili v kupe »trije Orjunaši«, eden od njih gorostas, oborožen. Predstavili so se kot cariniki, da izvedejo revizijo. Skrajno »brutalni stik« med Radićem in cariniki je obstal v sledečem nedolžnem razgovoru:

»Kje so vaše stvari?«
»Nimamo jih.«
»Kako to?«
»Poglejte, nimamo ničesar!«
»Mi vršimo samo svoje predpise.«
»Vidim, vidim, kako vršite svoje predpise!« se je razljutil Radić.
Nato pripoveduje Radić, kako mu je komisar pregledoval njegov »potni list Društva narodov« in da nesrečnik ni vedel, ali je cirilica srbska ali ruska(!). Komisariju je dejal Radić:
»Po mednarodnem pravu ne potrebujem dovoljenja, da se vračam domov; dovoljenja mi ne more nihče odreči.«
Komisar je odvrnil: »Mi imamo na log, da Vas zapremo.« Nova vlada še ni ukinila naredbe beogradske vlade, naj se Radić zapre, čim prestopi teritorij SHS. Nesrečni komisar ni znal, kaj

naj stori. Če ga zapre, bo zlo, če ga pusti, tudi.

»Napravite, kakor veste,« mu je odvrnil g. Radić. Na koncu svojega opisa poroča Radić, kako so ga po Češkem (!), Poljskem (!) (Na Češkem in Poljskem Radić sploh ni bil!) in po Rusiji zasledovali Ninčevićevi agenti. Povsod je Ninčević imel svoje ljudi in celo med komunisti. Za te agente je znala tudi sovjetska vlada, ki mu je priporočila, naj ne hodi nikamor. V Moskvi je ostal v palači nasproti carskemu dvoru. Palačo je čuvala straža, tako da je bil Radić siguran.

— Zagreb, 13. avgusta. (Izv.) Včerašnji »Hrvat« priobčuje razgovor, ki ga je imel Stjepan Radić s predsednikom zagrebske organizacije Hrvatske zajednice, dr. Srkuljem. V tem razgovoru podaja Radić senzacionalne izjave o svojih namelih, o bivšem Pašičevem kabinetu in o revoluciji v Jugoslaviji. »Hrvat« priobčuje Radičeva izjava v sledeči obliki:

»Kmalu po svojem prihodu je govoril Radić telefonski s predsednikom stranke g. Predavcem, kateremu je izjavil, da popolnoma odobrava politiko hrvatskih narodnih zastopnikov, kakor tudi deklaracijo, za katero naj glasujejo vsi poslanci HRSS. Dan po glasovanju o deklaraciji se bo vršila seja vseh poslancev HRSS v Zagrebu, na kateri bo g. Radić referiral o svojem delovanju v inozemstvu in o političnem položaju. Na tej seji se bo določil dan velikega javnega zbora v Zagrebu, katerega se bo udeležilo meščanstvo in seljaštvo. Na zboru se bo govorilo o razmerju hrvatskih poslancev napram vladi in končno o važnosti rusko-angleškega sporazuma, ki je dogodek prve vrste. S politično stranjo svojega delovanja v inozemstvu je g. Radić popolnoma zadovoljen. »Naša stvar je popolnoma uspeša, kakor se nisem nadejal. Vse sem pospešil za skupno jugoslovensko stvar, znal sem, da mora Pašić pasti, je dejal g. Radić. »Pašića je zrušilo to, kar sem izjavil: Ako Pašića ne bo na vladni, tedaj jamčim, da v Jugoslaviji ne pride do revolucije. To je zelo važno za mir Evrope, ker je Jugoslavija kluč miru na Jadranu, na Balkanu in na Podunavju. Pašić na čelu Jugoslavije pomeni, da na Balkanu, na Jadranu, na Podunavju ni miru.« Sovjetska vlada nikdar ne bi priznala Jugoslavije, dokler bi ji načeloval Pašić. Sestal sem se z g. Rakovskim, pravi g. Radić, ki je prišel za 24 ur v Moskvo. Brez Rakovskega se ničesar ne dela na Balkanu. Z njim sem govoril dve uri. Razgovorjala sva se, kakor da se poznavata deset let. Na koncu razgovora je izjavil Rakovski sledeče: »Tudi jaz sem istega mnenja kot Vi: Revolucija je možna, ona pomeni nezadovoljnost, ali revolucija ni dogma.«

PLENARNA SEJA HRSS.

— Zagreb, 13. avgusta. (Izv.) Po dosedanjem programu se danes vrnejo poslanci HRSS v Zagreb. Danes zvečer se vrši plenarna seja HRSS. Seja bo javna in se nanjo pozove tudi izvestno število novinarjev. Na seji bo govoril Radić o razmerju HRSS napram vladi ter bo označil smernice, po katerih se bo ravnala njegova stranka pri podpori vlade g. Davidovića. Z ozirom na to namero, da se v točni izjavi poda aktuelni program dela HRSS, Radić tekom včerajšnjega dne ni podal nobene izjave.

OSTAVKA ZUNANJEGA MINISTRA?

— Beograd, 13. avgusta. (Izv.) Včeraj ponoči se je trdilo v političnih krogih, da poda minister zunanjih del dr. V. Marinković najbrže danes gstavko. Ta vest še ni potrjena. Dr. Marinković je že prej nameraval podati ostavko, ni pa hotel napraviti vladi nepriliko pred glasovanjem v skupščini. Kaj je vzrok njegovi demisiji, ni znano, v političnih krogih govore, da je nameravana ostavka v zvezi z avdienco pri kralju na Bledu.

ZAGREBSKA BORZA.

Dne 13. avgusta. Sprejeto ob 13.
Devize: Curih 15.25—15.35, Praga 238.45—241.45, Pariz 442.50—447.50, Newyork 80.30—81.30, London 365.50—368.50, Milan 362.65—365.65, Dunaj 0.1128—0.1148. Valute: dolar 79.40—80.40, lira 360.50—363.50.
Efekti: 7% invest. posojilo 1921 63.50, 2½% drž. renta za ratnu štetu 121—123, Ljubljanska kreditna 220 —, Centralna banka 34.50—35, Hrv. eskomptna banka 123 do 125, Kreditna banka, Zagreb, 122—125, Hipotekarna banka 63—64, Jugobanka 112 do 115, Praštrediona 915—920, Eksploatacija 110 do 112, Šečarana, Osijek, 1040—1060, Isis d. 80 —, Nihag 86—88, Gutman 690—710, Slavonija 93—94.50, Strojne tov. 150 —, Trboveljska 490—500, Veveče 123—125.

INOZEMSKÉ BORZE.

— Curih, 13. avgusta. Današnja borza: Beograd 6.50, Praga 15.65, Newyork 5.30, Pariz 29.40, London 24.05, Milan 23.85, Berlin 1.25, Dunaj 0.007475.
Tržaska borza danes ni poslovala in neposljuje do 18. t. m.
— Dunaj 12. avgusta Devize: Beograd 880—884, London 323.000—324.000, Milan 3214—3226, Newyork 70.935—71.185, Curih 13.405—13.455.
Valute: dolar 70.460—70.860, dinar 877—883, lira 3210—3230, češka krona 2087—2108.

Nesoglasja v Davidovičevem klubu.

Večina proti zvezi z Radićem. — Vest o demisiji dr. Marinkovića se vzdržuje.

— Beograd, 13. avgusta. (Izv.) Danes ob desetih se je vršila seja poslaniškega kluba Davidovičevih demokratov. Ta seja je bila nenavadno burna. Veliko število Davidovičevih poslancev je energično napadalo vladno in njeno zvezo z Radićem, posebno z ozirom na njihovo držanje za časa debate o vladni deklaraciji. Od Radićevcev se je zahtevala izjava glede vprašanja Makedonije, katere izjave pa niso hoteli dati. Davidovič ima v svojem klubu ogromno opozicijo. Načeluje ji Timotijević, dr. Kumanudi in Savčić. Momentano

seja še traja in je tako nemirna, da se po kulo rjih skupščine čuje nenavaden preprič iz demokratiškega kluba. Se vedno se sliši vest, da je zunanji minister dr. Voja Marinković podal ostavko. Ta vest do sedaj še ni službeno potrjena, se pa trdovratno vzdržuje. Za popoldne je sklicana seja vlade. Ob 17. se sestane na sejo džemijetski poslaniški klub. V istem času bo zboroval tudi radikalni klub. Ob 11. se je pričela seja kluba samostojnih demokratov, ki sklepajo o svoji akciji med narodom. Ob 12. seja še traja.

GLASOVANJE O DEKLARACIJ

— Beograd, 13. avgusta. (Izv.) Na včerajšnji popoldanski, odnosno ponočni seji skupščine so govorili v deklaracijski debati govorniki raznih strank, med temi samostalni demokrat Branković, Davidovičev Agatonović in radikalni Milan Pavlovič, Boža Maksimović in drugi. Proti koncu se je govoril Nikola Pašić. Omejil se je na kratko izjavo, da radikalna stranka nima zaupanja do nove vlade in da bo glasovala proti deklaraciji. Ob pol 2. zjutraj je zbornica prešla k glasovanju. Proti vladi je glasovalo 114 za vlado 169 poslancev.

KONTROLO ZAHTEVAJO.

— Beograd, 13. avgusta. (Izv.) Zemljoradniški klub je predložil predsedniku vlade zahtevo, v kateri pravi: Radi poenostavitve procedure in čim hitrejšega pobiranja korupcije, kakor tudi v interesu nepristrane in stroge preiskave predlaga klub zemljoradnikov, da se ustanovi izvenparlamentarna komisija, ki bo imela pravico voditi preiskavo v vseh slučajih sprejemanja podkupnin, nagrad, provizij itd. Tej komisiji bi morali vsi uradniki z ministri vred pod prisego priznati svojo lastnino. Komisijo naj bi sestavljali predstavniki vseh savezov, ki od udeležitve dalje niso bili v nobenih materialnih odnosih z državo. Čudno je, da morajo vladi predlagati take predloge stranke izven vlade, ko si je vendar vlada pred imenovanjem lastila pravico pobiranja korupcije.)

VAŽNO ZASEDANJE DRUŠTVA NARODOV.

— Ženeva, 13. avgusta. (Izv.) 29. avgusta se odpravi v Ženevi 30. zasedanje skupščine Društva narodov. Zasedanje bo trajalo preko pete seje glavnega sveta Društva narodov, ki prične s svojim delom 1. septembra. Na tem zasedanju se bo razpravljalo o nadaljnji sanaciji Avstrije, o vprašanju obnove Madžarske, o vprašanju razorožitve in sigurnosti. Obenem se bo začelo vprašanje vojne kontrole. Končno bo Društvo narodov razpravljalo o političnih vprašanjih, o ureditvi meje med Jugoslavijo in Albanijo in o mednarodnih gospodarskih vprašanjih.

RUSKI KOMUNIKE O POGODBI Z ANGLIJO.

— Moskva, 13. avgusta. (Izv.) Listi objavljajo službeni komuniké sovjetskega komisarja za zunanje zadeve o pogodbi Anglije z Rusijo. V tem komunikéju povdarja Čičerin ravnopravnost obeh gospodarskih sistemov (angleškega in ruskega), ki se glasi: Londonska

pogodba ustvarja sporazum na temelju priznanja oktobrske (komunistične) revolucije kot nove oblike političnega in družabnega reda in novega gospodarskega sistema. Ta pogodba je največji dogodek v zgodovini odnosov sovjetskih republik in kapitalističnem svetu, ki jih obkroža, in bo raditega imela močan vpliv na ves svet.

ZAHTEVE URADNIKOV.

— Beograd, 13. avgusta. (Izv.) Uradni ki čekovnega urada so poselili ministra pošte in telegrafa in ga prosili za izboljšanje materialnega stanja. Minister Pera Marković jim je obečal, da se bo zanje zavzel in da jim bo pomagal.

FRANCOSKO STALIŠČE GLEDE EVAKUACIJE PORUHRJA.

— Pariz, 11. avgusta. (Izv.) Ministrski predsednik Herriot je izjavil uredniku »Petit Parisien«, da se zaključila londonska konferenca ta teden. Čim se sestavi protokol, ga predloži francoskemu parlamentu ter ga po odobritvi podpiše v Londonu. Francija zahteva, da nujno Nemčija sprejme poročilo strokovnjakov in da nato sledi evakuacija Poruhrja. To stališče odobrava tudi maršal Foch.

PONAREJENI ITALIJANSKI DENAR.

— Rim, 12. avgusta. (Izv.) Policija je izsledila veliko izdelovalnico novčanic ter zaplenila številne falzifikate. Falzifikati se nanašajo na sledeče serije desetirskih bankovcev: 3182, 3364, 3377, 3416, 3421 in 3430. Falzifikati so zelo dobri. Ni izključeno, da so večje število teh falzifikatov utihotapili v inozemstvo.

Najnovejši nezlišni ameriški pisalni stroj

Remington
model 12
dobite samo

pri trdki
FRANC BAR
pisalni stroji

Ljubljana, Cankarjevo nabr. 5
Telefon 407

V zalogi tudi po brezkonkurenčnih cenah: Underwood 5 Ideal - Oliver 9 - ročni Underwood - Remington in Erika

Oglejte si na velesejmu naš paviljon H 285!

Politične vesti.

— Koncesije Nemcem. Za plačilo, da podpirajo nemški poslanci vlado v parlamentu, so klerikali dali našim Nemcem razne narodne koncesije. Najprvo so jim zagotovili, da obdrže nemško gimnazijo v Ljubljani, ki bi se letos radi pomanjkanja dijakov imela spremeniti v slovenski zavod, na to so priznali nemščini v uradnem poslovanju enake pravice, kakor srbo - hrvatsko-slovenskemu državnemu jeziku, in kot tretjo koncesijo nameravajo sedaj klerikali Nemcem vrniti »Das deutsche Haus« v Celju. To poslopje bi imelo sedaj, ko so Nemci pravdo izgubili v vseh treh sodnih instancah, preiti v slovenske roke. Minister Nastas Petrovič pa je na klerikalno zahtevo izvršitev predaje nemške hiše v slovenske roke — ustavil. Prepričani smo, da to ni zadnja koncesija klerikalcev našim Nemcem. Klerikali so pač bili in so ostali brezdomovinci tako v Avstriji, kakor sedaj v Jugoslaviji.

— Minister Nastas Petrovič in radikalna stranka. V seji radikalnega kluba pretekli ponedeljek so razpravljali o stališču, ki ga naj zavzame radikalna stranka napram Nastazu Petroviču, ki je vstopil v Davidovičev kabinet. Poslanec Bogavac je predlagal, naj se Petroviča izključi iz kluba in iz stranke. Za ta predlog so se izrekli poslanci Dodić, Uzunović, Vukičević, Tajsij in vsi drugi govorniki. Klub je končno sprejel to-le resolucijo: Radikalni poslaniški klub je na svoji seji dne 11. tm. povodom slučaja Nastaza Petroviča in njegovega delovanja ugotovil, da je N. Petrovič prenehal biti član radikalnega poslaniškega kluba in radikalne stranke in da se ne more več smatrati kot radikal, o čemer se obveščajo vse strankine organizacije.

V uvaževanje. Radičev povratek v Jugoslavijo zbujati tudi v češkoslovaški javnosti splošno zanimanje. Brat-slavska »Slovenska Politika« priložuje znano Radičevo izjavo v »Slobodnem domu« ter pravi: »Izjava Stjepana Radića, ki mu pripravljajo njegovi privrženci slavnosten sprejem kot zmagovalcu nad kraljem in Jugoslavijo, je memento ob dvajseti uri. Prva njegova in Ljeningova etapa je dosežena in nahajamo se že v drugi. V kratkem bodo radičevski eksponenti veliki župan na Hrvatskem. S tem bo administrativni aparat v rokah HRSS. Znano je, da doluje zadnje čase seljaška agitacija s polno paro med orožništvom in vojaštvom. Radič se že čuti kot gospodar položaja. Povsem točna sodba slovaškega lista! — Radičevci naj vstopijo v vlado! — »Starina« »Obzor« je mladeniško navdušen za političen preokret, ki ga povzroči povratek Stjepana Radića v domovino. Takole daje duška svojim čustvom: »Posebno za nas Hrvate je najnovejša faza naše notranje politike usodne važnosti. HRSS korakajoč na potu realne politike k svojem cilju, da izboljša zadovoljnost naroda, je dosegla, da prenehajo biti Hrvati po letih objekt vladanja in postajajo eden izmed glavnih činiteljev v političnem življenju naše države. Po najnovejših izjavah g. Radića smatramo, da ni prav nobene zapreke, da bi ne postalo razmerje med viadom in HRSS še tesneje in da bi HRSS ne poslala svojih delegatov v Davidovičev kabinet. S tem bi se najbolj demonstrirala kompaktnost in — homogenost današnje vladne večine, še bolj bi se podčrtal karakter sporazuma in sloge sedanje vlade in pokazalo naj-

širši narodni slojem, da je napočila nova doba in da je izključen povratek v črno prošlost. A sedanja opozicija bi videla najbolj iz vstopa predstaviteljev HRSS v vlado, da so vse njene nade v razdor sedaj složnih Srbov, Hrvatov in Slovencev pušle sanje in da je povratek na vlado klike Pašić - Pribević nemogoč.« — »Obzor« že torej dela račune z Radićem in bi ga rad videl že na ministrski stolici. Nimamo nič proti temu, nasprotno, čimprej naj Radić zasede ministrski fotelj, ker vemo, da bo mož potem v 24 urah sam strmoglavil Davidovičev vlado in razbil sedanji vladni blok.

— Kako postopajo s komunisti v Švici. Pred par dnevi so poročali švicarski listi, da je bil v Curihu aretiran francoski komunist Ilbert in v Schaffhausnu nemški komunistični državni poslanec Thomas na ukaz zveznega državnega pravdnika. Prišla sta v Švico z namenom, da se udeležita agitacijskega zborovanja proti »imperijalistični vojni«, ki jo je odredil pred kratkim peti kongres kumunistične internacionale v Moskvi. Imela sta namen v svojih govorih pozivati proletarijat, da se oboroži in pripravi na meščansko vojno. Oba komunisti bosta izgnana, potem ko bosta kaznovana po obstoječih policijskih predpisih radi nedovoljenega prihoda v Švico.

VAN KASTER
CACAO

na velesejmu!

Paviljon E 39.

Razstava in sprejemanje naročil.

Bolgarska buržuazija.

V zvezi z alarmantnimi vestmi o predstojeci socijalni revoluciji v sosednji Bolgariji je izšel v sofijskem »Miru« zanimiv in tudi za naše razmere poučljiv članek, v katerem pravi avtor (K. Spisarevski): »Komunizem v Bolgariji, ki pretendira, da zavzame stališče razredne borbe, je kvazi-politični pokret (poskus polastiti se oblasti z nasiljem), in zato borba, ki jo vodi, ne bazira na stanovskem antagonizmu, temveč na slabi politični in gradjanski zavednosti po večini kmetijskih mas. Mi imamo komunizem, nimamo pa buržuazije v pravem pomenu besede, niti proletarijata, kakaj Bolgarija je klasičen primer države z malimi lastniki in posestniki. Koncem koncev pridemo do paradoksa, da govorimo o stanovski borbi brez stanov in o proletarijatu brez delodajalcev. Pokret je tu, toda izgubila se v mrtvo prostranstvo. V nasprotju z Marksovo teorijo o stanovski borbi je bolgarska buržuazija pomešana s proletarijatom. Prav za prav se moramo vprašati, da-li imamo sploh buržuazijo. Kot terminologijo — da, kot socijalna kategorija pa je šele v povojih. Karakteristika buržuazije je v tem, da je, a ne dela. Takšna je prava buržuazija v kapitalističnih državah, ki eksploatira tuje delo, sama pa ničesar ne producira. Pri nas podobnega pojasa sploh ni. Brez dela žive ljudje samo v norišnicah, vsi drugi od delavca do velikega bankirja in industrijalca pa neposredno sodelujejo pri produkciji materialnih dobrin, kakaj to, kar ima prav za prav

takozvana buržuazija v gotovini, je le kondenziran trud dveh pokolenj po osvobojevanju. Buržuji je kvečjemu še tisti, ki živi od rent in večinoma daleč od kraja, kjer delajo zanj, tako da on niti ne upravlja podjetja, nego samo plačuje trud tistih, ki to opravljajo. Sicer pa ta razlaga v danem slučaju ni potrebna. Važnejše je poznati faktično plat tega vprašanja, ki je takale: razpredelitev materialnih dobrin je pri nas enakomerna, bogastvo ni koncentrirano samo v rokah privilegiranege stanu, temveč izvira večinoma iz napornege in smotrnege dela, ne pa iz nasledstva ali drugih privilegijev.

Ko bodo pisali zgodovino naše industrije, se bo lahko vsakdo prepričal, da je njen kapital težko delo gospodarja in njegove družine. Tudi zdaj so v Gabrovu in Slivni industrijalci, ki so ustanovili svoje podjetje pred osvobojenjem z 2000 groši. To so današnje »pijavke« in »krvosesi«. A poglejmo si, če je to res. Prazne fraze o požrešni bolgarski buržuaziji ne povedo nič, potrebni so točni oficijalni podatki, s katerimi operirajo ekonomisti, ne pa demagoško čevkanje političnih pustolovcev. Iz davčne tabele za l. 1920—1921, ko je bila buržuazija še bolj ohola, kakor sedaj, je razvidno, da je vseh 698.288 davkoplačevalcev razporejenih takole: mestni 146.665, podeželski 55.676. Vsi skupaj so morali plačati 143.062.055 levov davka. Iz te tabele vidimo jasno, koliko je bednih in koliko bogatih buržujev. Po dohodkih do 20.000 levov je obdavčenih 631.083 davkoplačevalcev in sicer:

	davkoplačevalci
od 20.000—30.000	27.508
> 30.000—40.000	20.992
> 40.000—60.000	12.573
> 60.000—80.000	3359
> 80.000—100.000	1206
> 100.000—150.000	1027
> 150.000—200.000	341
> 200.000—250.000	95
> 250.000—300.000	67
> 300.000—350.000	20
> 350.000—400.000	24
> 400.000—500.000	20
> 500.000—600.000	6
> 600.000—800.000	10
> 800.000—1.000.000	6
nad 1.000.000	4

V današnjih razmerah na denarnem in blagovnem trgu se moramo vprašati, da-li je buržuji tisti, ki ima 100—150 tisoč letnih dohodkov, dočim je znano, da so državni uradniki, ki prejema nad 100 tisoč letne plače? Pa tudi če predpostavljamo, da je buržuji vsak, ki ima 100 tisoč levov dohodkov, ima Bolgarija glasom uradne statistike vsega skupaj 1027 takih »buržujev«. In če teh 1027 bogatašev ne moremo prištevat h »krvosesom« in »narodnim pijavkam«, kdo je tedaj pravi buržuji? Nedvomno tisti, ki ima nad 500.000 levov letnih dohodkov. Takih sročnežev pa ima Bolgarija samo 6; nad 200.000 levov pa zasluži letno samo 252 Bolgarov. To je torej znamenita bolgarska »buržuazija«, ki pojde k vragu obenem s »proletarijatom«, če se bomo še igrali s socijalno revolucijo.

Ta izvajanja veljajo mutatis mudandis tudi za nas!

BANKET NA ČAST POLJSKIM OFICIRJEM se vrši danes, v sredo, zvečer na v e r a n d i restavracije »Zvezd«.
Igra polnoštevila godba Dravske divizije. — Restavracijska in kavarniška godba igra skupno v godbenem paviljonu. — Narodno občinstvo opozarjamo na to prireditel!

Vladimir Levstik:

Dušica Ljubica.

Pravljica.

(Konec.)

Njene grenke solze so kapljale na zeleno gomilo. Kanila je prva solza, pogledala je bela lilijska, kanila je druga, zrastle je rdeča vrtnica, kanila je tretja — grob se je odprl in iz groba je vstala mamica, vsa lepa in mlada. Njena obleka je bila sama bela tenčica kakor lahna meglica, s srebrnimi zvezdicami pretkana, in zlati šoln na njenih nogah so bili zapeti z demanti. Nežno je objela hčerico in jo je pritisnila na srce.

»Ne plakaj, deteče moje; doslej si bila siročica, poslej boš dušica Ljubica in nič naju več ne loči.«

Se tisti mah je odlegla Ljubici vsa njena žalost in beda. Mamica jo je počesala z bisernim glavnikom, splela ji lase in jo oblekla v prav takšno tenčično haljo, kakor jo je imela sama.

»In zdaj na pot,« je velela nato; »povedem te tja, kjer ni tepeža, ne drobtin, ne krp, ne stelje, ne drugačnega trpljenja, ampak zgolj sreča brez konca in večni sijaj...«

Prijela jo je za ročico in šli sta. Pot jima je ginila izpod nog, a bila je vendarle dolga, dolga in sivi mrakovi so ju obdajali spredaj in zadaj, na desni in na levi. Tako so dospeli v neizmerno puščavo; sredi puščave je plakalo dete in zraven njega je stal angel z ognjenim mečem in ga je stražil.

»Zakaj plaka?« je vprašala dušica Ljubica.

Angel z mečem je odgovoril: »To je duša otroka, ki ni slušal svoje mamice; zdaj se mora kesati in plakati deset tisoč let.«

»Ali mu ni pomoči?« je vskliknila Ljubica.

»Pač,« je odvrnil stražar; »ako bi prišlo dobro dete in bi radevolje plakalo namesto njega deset tisoč let, bi bil odrešen.«

»Jaz hočem trpeti zanj!« je dejala deklica in je pokleknila na otrokovo mesto. Odrešena dušica je zletela v nebeski raj in Ljubica je zaplakala. Toda ostri pesek pod njenimi koleno se je izpremenil v dišeče cvetje in solze, ki so lile iz njenih oči, so bile sladke in blažene kakor solze najčistejše sreče; in preden se je osvestila, kako in kaj, je začula glas:

»Vstani in pojdi, deset tisoč let je minilo!«

Mamica je prišla dušico Ljubico za roko in šli sta dalje. Prispeli sta v strme gore med golo skalovje; nevidno solnce je ljuto pripekalo od nekoč in k razbeljeni skali je bil prikovnan otrok, poln gnusnih ran, ki je stokal in kričal od strašne bolečine.

»Zakaj vpije?« se je zavzela deklica. In angel, ki je stal zraven njega in ga je stražil z žarečim mečem, je odgovoril:

»To je duša otroka, ki je zmerjal svojo mater; zdaj mora trpeti sto tisoč let.«

»Ali mu ni rešitve?«

»Odrešen bi bil, ako bi prišlo dobro dete in bi zelo njegovo muko nase.«

»Jaz bom trpela zanj!« je vskliknila dušica Ljubica in je poprosila angela, naj odkuje otroka in prikuje njo. Nebeski stražar se je dotaknil verig, verige so popokale, odrešena duša je zletela v nebo in Ljubica je legla na njeno mesto. Tedaj so se izpremenile skale v mehko travico, vročina v hladno vejanje pomladnih sap in sklenje ran v sladko srečo, kakor bi jo božale premlede žudne roke. In že se je začul iz višave glas:

»Vstani in pojdi, stotisoč let je minilo!«

Mamica je odvedla deklico dalje. Prišli sta do ozke brvi, pod katero je pljusalo ognjeno valovje. Sredi valovja se je premetavalo neznano dete in je tulilo ob brezmejno muko, zakaj gorelo je že Bog zna koliko časa in vendar ni moglo zgoreti; nad njim pa je plaval angel s plamenečim mečem in ga je stražil.

»Zakaj trpi?« se je zgrozila dušica Ljubica.

In stražnik je odgovoril: »To je duša otroka, ki je dvignil roko zoper svojo mater in jo je udaril; milijon let mora goreti za to.«

»Naj gorim jaz namesto njega!« je zaprosila deklica. »Ali bo potlej odrešen?«

In ko je angel prikimal, je ponudila nesrečnemu otroku desnico in ga je potegnila iz ognjenega valovja. Odrešena

duša je zletela v paradiz. Ljubica pa se je spustila v goreči ogenj; toda plamen so ji bili kakor sveža kopel, in preden se je osvestila, kako in kaj, je ukazal glas iz višine:

»Vstani in pojdi, milijon let je minilo!«

In dušica Ljubica se je odpravila z mamico dalje. Kmalu sta uzrli pred seboj veliko bleščejo in sta dospeli v mesto iz samih zlatih in srebrnih dvorcev; nad mestnimi vrati je bilo zapisano »Nebeski raj« in ob vratih so stali angeli in so trobili na trobente in pisali na piščalke. Prekrasne rože so se obešale na pot, ljubke dišave so se prelivale po ulicah in po sijajnih stebrenikih so rajali drobni krilatci okrog lepih žena, ki so jih z blaženim smehljajem zbiralale okoli sebe.

»Kdo so ti malčki?« je vprašala dušica Ljubica. »Ali se smem igrati z njimi?«

In mamica je odgovorila: »To, dete moje, so duše otrok, ki so ljubili in slušali svoje matere, in te lepe žene so srečne duše njihovih mamic. — Dospeli ste v nebesa, dušica Ljubica; tudi ti boš zdaj bel krilavec in se boš veselila z menoj in z angelci božjimi na vekomaj.«

In že so prileteli angeli ter so pripeli Ljubici rajске peruti in so odvedli in mamico pred Gospoda. Bog Oče je razprostil roke in je stisnil deklico in mamico k sebi, in glej, se tisti mah sta pozabili vse zemeljsko gorje. Mati Božja jima je narezala rajskih potic in jima je dala piti nebeske medice in

godci paradiza so jima prelepo zaigrali v pozdrav.

Dušica Ljubica je zaplesala s tovarišji krilatci in je prplesala do zlate ograje, izza katere se je videl globoko spodaj črn prepad. Ta prepad je bil pekel. Zar in smrad sta puhtela iz njega, slišalo se je sikanje strupenih kač in plazenje gnusne golazni, vmes pa obupen jok in škripanje z zobmi. Ljubici se je zdelo, da čuje tudi otroške glasove; zelo se je prestrašila in je zletela naravnost pred božji stol.

»Oče,« je vskliknila, »kdo so nesrečna deca, ki trpe v tem strašnem peklju?«

Obraz Vsemogočnega se je zresnil. »Ti pogubljenci,« je dejal, »so otroci, ki so zatajili svoje matere. Sramovali so se jih in so jih prezirali; odrekli so se njihovi ljubezni, potepali so svojo zibelko in prokleli besedo materinih ust...«

Bogu samemu se je tresel glas, ko je povedal neizmerni greh pogubljenih, in tudi krilata Ljubica se je zgrozila; a vendar jo je premagalo usmiljenje, da je sklenila roke in vprašala:

»Ali zanje ni odpustčanja?«

»Ne!« je svečano odvrnil Gospod. »Kdor zataji ljubezen in besedo svoje matere, tistemu ni pomoči, zanj ni odrešenja; proklet je in njegova kazen je večna, kakor je večni nebeski raj!«

In tako se raduje dušica Ljubica v nebeskem sijaju božjega paradiza, nezvesti otroci, ki so zavrgli svoje matere, pa trpe na dnu pekla in njihovih muk ne bo konca ne kraja na vekomaj.

„Večna minulosť.“

II.

Francoska revolucija je nastala sredi miru in vekoletni tradiciji discipliniranosti. Bila je delo generacije, ki se je bila kot visoko civilizirana naučila presojati in ubogati. Ruska revolucija je izbruhnila takrat, ko je bila vojna vihra na vrhuncu, ko je vladala umstvena anarhija, ki neprestano naraščala po vsej Evropi in ki se širila, odkar postaja civilizacija zadnje stoletje čedalje bolj kvantitativna. Ruska revolucija je delo generacije, ki je vajena pokorščine samo pod pritiskom brutalne sile in ki razmotriva vse z logiko strasti in osebnih interesov. Francoska revolucija je razdeljala državo, a je osvobodila industrijo, poljedelstvo in trgovino, ki je bila zakovana v sistem starih privilegijev in monopolov. Ruska revolucija je tudi uničila državo, obenem pa je paralizirala vse: industrijo, poljedelstvo in trgovino. Francoska revolucija je oborožila mase, začela je vojno narodov, preplavila je polovico Evrope in uničila povsod institucije prošlosti. Potem svojih konfiskacij je mobilizirala ogromno mrtvo bogastvo — zlato, srebro, dragocene kamne — pripadajoče deloma cerkvi in plemstvu, deloma malim državam, ki so izginile v tem viharju. V starih kakovostnih civilizacijah je težilo vse bogastvo — od draguljev do zemlje — za imobilizacijo in spanjem. Revolucija je to speče bogastvo zdramila ter je prisilila, da cirkulira ter plača Evropi odškodnino za izgube in razdeljanja, ki jih je povzročilo. Da začeli rano, predno se začne gnajiti, je izumila revolucija lek: božje in človeške zaklade.

Ruska revolucija je prisiljena braniti se z ostanki carske armade. V vojaški organizaciji naše dobe more spreminiti samo barvo zastav. Pa tudi če bi imela silo, da začne velik pohod, kot njena starejša sestra, ali more upati, da se ji posreči mobilizirati ogromno mrtvo bogastvo? Tudi ruska revolucija je prakticirala velike konfiskacije v državi. Toda te konfiskacije so imobilizirale in spravile v zastoj bogastvo, ki je bilo dotlej agilno. Tam, kjer je francoska revolucija celila rane, je ruska ubijala industrijo, trgovino, poljedelstvo in bankarstvo, zakaj časi so se spremenili. V kvantitativni civilizaciji je bogastvo samo po sebi agilno, toda nedotakljivo. Če hočemo s silo zamenjati njegove gospodarje, izgubi gospodarstvo svojo agilnost in vrednost, ono umira. In tako ni nobenega upanja več. Gangrena bo razjedla rusko revolucijo.

Ogromni val francoske revolucije je osvobodil v Evropi skrite energije, ki so bile dotej paralizirane. Človek je bil nakopičil tekem dveh stoletij celo zakladnico znanja in izumov, s pomočjo katerih je mogel postati polubog. Od druge polovice 18. stoletja je prebivalstvo naraščalo kakor gobe. Onstran oceana je čakala prostrana Amerika, bogata, rodovitna in polna kovin ter kuriva, kdaj se rodi sin ognja in domišljije, orjak z železnimi mišicami, ki bi mogel osvojiti velika prostranstva? Čim je bila izumljena železnica, se je pričelo zavajevanje zemlje in njenega bogastva, položen je bil temelj naše veličine in močnosti. Ruska revolucija beži v stope, izolira se in je zadovoljna, da skrile svoje rane, da bi človeštva ne bilo groza. Sto let, ki jih je preteklo od bitke pri Waterloo do bitke na Marini, predstavlja čudovito epoho. Nobeno stoletje ni imelo privilegijev, s katerimi bi bila usoda tako nagradila človeštvo, kakor ta epoha. Človek je mogel sanjati celo o anarhiji, mogel se je klanjati revoluciji, rajati, rušiti in popravljati svet s svojo mislijo, ker je imel v rokah najpopolnejši red, kar jih je bilo kdaj na zemlji. On je mogel oborožiti smrt z groznimi denarnimi kosami sredi najpogostejšega miru in najnevarnejšega humanitarizma, kar jih je kdaj videl svet. Stroj, ki je nastal iz teh dveh največjih revolucij v zgodovini — prve politične, druge gospodarske — je bil tako popoln, da se je zdelo, kakor da je del prirode.

Redno, kakor veliki kozmični pojavi — nima in oseka — je hodilo sto in sto milijonov ljudi vsako jutro na delo in se vračalo vsak večer domov. Vsak človek, bodisi delavec ali milijarder, je nahajal v svojih razmerah vse, kar si je želel. Zakonom so se pokoravali ljudje hitro, sigurno in točno. Z eno potezo je tekel denar in javne blaginje in sicer v večjih množinah, kakor ga je bilo v zakladnicah perzijskega kralja. Najbolj miroljubni ljudje so tlačili na bojnih poljanah. Očetje so žrtvovali svoje sinove...

Ali je mogla ta pravljica v resnici dolgo trajati? Kaj je ostalo od tega divnega reda, razen neznatnih ostankov, ki so se izgubili v kaos? Pogosto se vprašujemo in strahu, da-li se ni premaknila zemeljska os, da-li vse mirje ne razpada in da-li razum ni padel v delirij. Ne, to, kar se godi, je v svoji

tragični grozoti veliko enostavnejše. Nas čaka povratek v »večno minulosť, k splošnim zakonom človeštva. Vojne in revolucije so prav tako kakor red in mir, del našega življenja na zemlji. Toda po svojem bistvu so mučne preizkušnje, ne pa zmagoviti doživljaji. One so grenka čaša, ki jo morajo nekatere epohe izpiti zaradi tistih epoh, ki so bile pred njimi. Niso pa čaša opojnosti in radosti, ki je določena za blažene na tem svetu. Mi — srečno ali nesrečno pokolenje — nismo več vedeli, kaj so pravzaprav vojne in revolucije. Pesniki in filozofi so se igrali z njimi. Zdaj smo jih spoznali. Ta vsemirni kaos carstva, idej, narodov in teorij ni nič drugega, nego veliko pojasnilo. Skrivnostna roka, ki vodi in upravlja vseмирje, je napisala tudi v tem slučaju, kakor navadno — s črnimi črkami, če jih gledamo od blizu, ki pa postanejo svetle, če se nekoliko oddaljimo — nekaj priprostitih istin, ki smo jih pozabili. Na primer, da ogenj gori in da je lažje podirati nego graditi.

Prosveta.

FRANJO ČIBEJ:

Moralna in družba.

Moralna vesti je bila določena formalno, da mora biti osebno celotna in zakrožena, ostalo je vprašanje, kje, ob kakšnem svetu naj se ta moralno uresničuje. Vse njene čednosti: čistost značaja, pravčnost in solidarnost so samo sredstva, samo predpogoji za realizacijo vsebinskih, duhovnih vrednosti; le-te morajo biti že dane, če naj se udeležijo. Podaja in utemeljuje jih pa kul. etika. Da gre pri tem svažanju kulturne etike tudi za moralnost, ki ni identična z npravnostjo vesti, je očitno in se da strogo izkazati. Aa to nas ne zanima.

Važni sta za nas predvsem dve dejstvi. Prvo je dejstvo o mnogoličnosti in polni individualnosti vseh kulturnih pojavov. Etika vesti lahko določa splošne, javno in nezavisno od časa svoje norme. Kulturna etika tega ne more. Ni to samo zadeva uvodoma obravnavanega etosa. Vzroki, ki segajo globlje. Vsako kulturno življenje sega v geografske in klimatične dntelje, v način naseljevanja in prehranjevanja, razmnoževanje plemena, v biološko konstitucijo, v duhovne posebnosti in podoba, vane svojstvenosti; vsi faktorji, ki izoblikujejo narode in rase. K vsemu pridejo še posebni zgodovinski doživljaji in pripetljaji, razlike v socialnih razporeditvah, nade, vpliv velikih osebnosti. To so razlogi, ki v obilni meri določajo svojevrednost in individualnost stvarnega in socialnega kulturnega življenja. K temu pride pa predvsem še dejstvo, da so vsa našeta kulturna območja v sebi tako raznolična, vsako nosi svoje vire in sile, svoje vsebine in ideje, svojo strukturo in vrednost v sebi, da se nikakor ne dajo medseboj reducirati in samovoljno spreminjati. Kdor bi hotel kulturo in duhovno življenje pojmovati z enega vidika in enotnega oblikovanja, dela silo pestrosti in bujnosti resničnega in istinitnega življenja. Tudi mogočni poskus Spencerjev je preneostaven, ki išče največje sreče kar največ ljudi, ki skuša tehnično, higijenično in organizatorično zmagati prirodu, opustiti duševnost in v ravnesju integraciji in diferenciaciji družbe uresničiti svoj najvišji ideal. Da so mu postale znanost, umetnost in religije le sredstva za dosego tega cilja, da je njihov namen tvoriti le trdne družabne forme in trezno, blede intelektualnost, to je bila le posledica njegove konstrukcije. Življenje in njegova zgodovina sta prebujna, preboga prepletena, poznata individualnost v radikalnem pomenu besede. Življenje zraste kot velika istinitost, kot popolna svojevrednost, kot enkratna usodna sinteza in posledica globokih virov življenja.

Drugo dejstvo smo imenovali že zgoraj in se tiče tega, da po svojem diferencialnem življenju pripadamo istočasno več socialnim skupnostim. To dejstvo je v zvezi s prvim in nas tu predvsem socialno zanima. V naši dobi se splošno porajajo glasovi, da nam manjka čuta za skupnost, da treba novega zajedniškega čutenja in kot resnična pot se samovoljno do loča ena oblika socialnega sožitja, predvsem zajednica, in se zahteva da se vse ostale socialne forme priključijo po tem vzorcu. Prav tako se razširja ideja krščanskih cerkva na pojave, ki nimajo nobene zveze s te vrste skupnostjo. Napram vsem, temu takemu početju treba le ugotoviti globoko utemeljeno sociološko dejstvo, da živimo po svoji konstituciji, po prirodno nam danih doživljajih nujno istočasno v več socialnih formah. In naj določimo ptem one vrste tako, da ločimo osebnost, ne zajednice, življenjske zajednice, navadne zajednice, skupnosti (1); različne oblike »družbe« (2); odnos moči in oblasti (3); odnos nasprotja in boja (4). Ali pa naj jih določimo drugače. Dejstvo je, da gre pri tem za različne strukture socialnega življenja, ki vsaka zase tvori tudi razlog in temelj svojevrednosti etičnim do ločitvam in normam. Vsaka teh form ima svojevredno vsebino. Tu naj mestno splošno razdelitve rajši podamo konkretno, ki se tiče že doslej obehznanih pojavov.

Istinitost življenja nas vplava v raznovrstne socialne skupnosti. Če izhajamo od najsplošnejših do manj splošnih, nahajamo sledeče: 1.) človeštvo, 2.) zapadno, evropsko kulturno območje, 3.) nacijo, 4.) socialni razred, stan, 5.) družino, 6.) družbo, ki jim pristojevalno pripadamo, 7.) prijeteljske kroge, 8.) verske in religiozne skupnosti, 9.) najjačje zajednice duhovne, 10.) v ljubezni utemeljene, celotne naše bitnosti, titoče se skupnosti.

Da, ruska revolucija je izbruhnila, ko je preteklo od francoske nad sto let; toda ona ni ponavljanje tega, kar se ne more in se ne b omogočilo nikoli več ponoviti. Prva je začel, druga konec velike epohe. Francoska revolucija to so ognjena vrata, skozi katera je planila mlada, brezskrbna in ognjevitazapadna civilizacija, da osvaji ves svet. Z rusko revolucijo je padla ta civilizacija prvič sredi pota, trudna, zasopla, ostarela in si je ranila kolena. A si opomore in se ne bo moglo nikoli več pokreniti iznova na pot, ko bo zopet razumela globoki pomen molitve, ki jo je učila cerkev skozi dolga stoletja in ki je bila zadnja desetletja malone pozabljena:

Kuge, lakote in vojne, reši nas, o Gospodi!

A koliko časa bo treba, da začujejo gluha ušesa to staro pravičnosedo? Naša volja blodi. Ona misli, da drvi v bodočnost, polno čudovitih presečenj, pa je že stopila v večno minulosť, ki jo obsega dobro znano trpljenje.

(prim. o tem Troeltscha in Vierkandta). Vsaka teh socialnih form in skupnosti ima svojo vsebino in svojo strukturo. Če si je včasih lastila cerkev vse te pravice, je bilo to »delo nastila in diplomacije, vera in sanje, katerim se je v istinosti protivil večni bog. Idej in interesov... grup, družin, plemen, stanov, poklicev, šol in sekt.« (Troeltsch l. c. 52). Vse te skupnosti se ne dajo prirežati po eni, živeti moramo v vseh in uresničiti vsakokratne vsebine. To izkazuje že sociološka analiza, ki še ne vpoštevata etičnega vidika.

(Dolje prihodnjič).

Joseph Conrad.

(1857—1924.)

Dne 3. avgusta zjutraj je preminul na svojem posestvu blizu mesta Canterbury eden najbolj priljubljenih angleških pisateljev. Joseph Conrad. Njegovo pravo rodbinsko ime je bilo Korzeniowski. Rodom je bil Poljak, doma pa v Ukrajini. Njegov oče se je pečal z literaturo, in sicer je prevajal Shakespeara v polščino. Leta 1863. je bil njegov oče, kakor nešteto drugih upornikov, izgnan v Vologdo, pa se je vrnil odondot poldrugo leto pred svojo smrtjo v Krakov, kjer je pisatelj Conrad preživel svoja doška leta. Že takrat je kazal veliko veselje do lepe knjige. Čital je noč in dan, pa sanjal poleg tega. Posebno rad se je zanišal v eksotične kraje, gnalo ga je po svetu.

Ko je bil star 19 let, je prišel v Marseillo, odkoder je napravil svoje prvo morško potovanje in mehiški zaliv. To je bil začetek njegove življenjske poti, s katere ni več krenil v stran. Morje je postalo njegova druga domacija, otoki južnih oceanov njegovi dobri znanji. Conrad je eden izmed redkih pisateljev, ki je spoznal do dna dušo morja in ki je znal oceniti krasoto tropičnega sveta. Conrad je Angležem to, kar je Francozom Pierre Loti.

Conrad je kmalu vstopil v angleško trgovsko mornarico ter je leta 1884. dobil kapitanski patent. Zanimivo je, kako je postal pisatelj. Sam pripoveduje, da je »nekak slučajno zašel v literarno življenje, deloma radi boleznj, deloma radi prijateljstva, ki ga je vezalo z Johnom Galsworthyjem, deloma pa radi prigovarjanja od strani Edwarda Garnetta.« Sveda so bila ta dejstva čisto zunanje narave, kajti na drugem mestu piše Conrad, da je vedno čutil v sebi nerazumljivo, oblastno moč, ki mu je silila pero v roke, »čustvo, sorodno pobožnosti, ki mi je narekovalo, naj v izbranih besedah vestno podam spomin na oddaljene stvari in na ljudi, ki so nekdanj živeli.«

Prva Conradova knjiga »Almayer's Folly«, je izšla leta 1895. Kako je nastajala, je pisatelj sam lakonično povedal: »Začeta septembra 1889 v Londonu, nato oddoljena med potovanjem v Kongo in Avstralijo. Zopet v delo vzeta 1893., končana 22. maja 1894. Izročena T. F. Unwinu 2. junija 1893. Srečata avgusta istega leta. Izšla maja leta 1895. Pisatelj je izgotovil rokopis na morju in bi ga bil skoro izgubil ob potopu ladje na Kongu.«

Ko je po svojem prvem literarnem uspehu pisatelj vendar še dvomil nad samim seboj, mu je Edward Garnett dejal: »Imate slog, imate temperament, zahtei ne bi nanisali še eno?« In Conrad je začel pisati in je pisal do svoje smrti. Knjige so si sledile v temle redu: An Outcast of the Islands, The Nigger of the Narcissus, Lord Jim, Typhoon, Nostromo, The Mirror of the Sea, The Secret Agent, Within the Tides, Chance, Victory, The Arrow of Gold in zadnja njegova povest »The Rover«, ki je izšla minulega decembra. Poleg tega je vredno omeniti, da je Conrad nanisal tudi igro »Que Day More«, ki je imela čisto lep uspeh.

Kljub temu, da ni bil rodom Anglež, je Conrad eden prvih mojstrov britanske govornice. Kot tujee si je moral pisatelj nositi prizadevanja, da se je vživel v jezik, ki ga v svoji otroški dobi še poznal ni. In ta zavest napora in vestnosti napram angleščini ga ni zanišala tudi kasneje, ko je bil že slonočno priznan od javnosti. Conrad je vedno skrupulozno izdelaval stavke za stavkom in si ni napravil jezika nikoli dovolj familiarizirati, ki ima za posledico malomarnost ali nomanikanie spoštovanja. On sam pravi: »Edinole neprestana, nildar malo dušno skrb za obliko in gradbo stavka dale pisatelju možnost, približati se plastiki in koloritu.«

Conrad je zanimiva osebnost, njegovo delo je zelo simpatično in njegov čar izhaja menda iz srečne mešanice slovenskega duha

ha z angleškim, ki je tekmo dolgi let, ki jih je pisatelj preživel med Angleži, prešnil sina ukrajinskih step. Upajmo, da ga bo v kratkem slovenska javnost spoznala v prevodu.

★ ★ ★

— IV. razstava Narodne galerije v Ljubljani. Pod okriljem Narodne galerije priredi društvo upodablajočih umetnikov »Manes« iz Prage v Jakopičevem paviljonu razstavo češke moderne umetnosti. Razstava bo odprta v petek 15. t. m. ob pol 13.

— Vprizoritev ljubljanske drame na čast udeležencem velesojma v Ljubljani. Drugi dan velesojma, v soboto 16. t. m., vprizori ljubljanska drama ob 8. zvečer angleško veseloigro ameriških avtorjev Glassa in Kleina »Firma P. B.« Njeno dejanje se suče v trgovskih krogih ter sloni na sreči in nesreči ter humornosti dveh družabnikov, ki vodita firmo P. B., njunih potnikov, uslužbenec in sorodnikov. Vsa veseloigra je polna komike, situacijske in besedne, v katere dnu pa se zrcali plemenitost src, nastopajočih glavnih oseb. Pepelika igra g. Lipah, njegovega družabnika g. Šest, gospodično Zlatoperovo ga. Šaričeva, go. Pepeliko go. Medvedova, g. Pazinskega g. Putjaja. Nadalje nastopijo: dčna. Mira Danilova, gđna. Vida, gđna. Ježkova, gđna. Gorjupova, g. Plut, g. Cesar, g. Terčič, g. Dre-novec, g. Jan, g. Medven in g. Sancin. Režira g. Putjaja. — Nadaljni spored dramskih predstav na čast udeležencem velesojma bo pravočasno objavljen.

— Slavnostna predstava v opernem gledališču. Na dan otvoritve velesojma dne 15. t. m. ob pol 8. zvečer vrši se v našem Narodnem gledališču slavnostna operna predstava na čast udeležencem otvoritve ljubljanskega velesojma. Vprizori se ruska opera »Carjeva nevesta« pod vodstvom kapelnika Balatke in v režiji režiserja Bučerja. Ta večer nastopi cela vrsta naših najodličnejših solistov. Glavno vlogo Marte poje gđc. Rozumova, trgovca Sobakina g. Betetto in Gerjaznova g. Popov. Lanska zasledba te opere je nekoliko izpremenjena ter objavimo natančno zasedbo v jutrišnji številki našega lista. Vstopnice za to predstavo so v predprodaji pri dnevnih blaginjah in opernem poslopi od 10. do pol 1. in od 3. do 5. popoldne.

Vsi se veselimo

3327b

ra inte esatno gradbo tovarne Mirim
čkolade — velesojm paviljon X

Turistika in sport.

Prvenstvena tekmovalja zagrebškega
lahkoatletkega podsaveza.

V nedeljo so se vršila prvenstvena
tekmovalja Z. L. A. P. Rezultati so bili
slednji:

Tek na 400 m: Krajčič (Hašk) 54.6;
Tek na 1500 m: Percl (Marathon)
4:39.9;

Hoja na 3000 m: Dobrin (H.) 14:53.8;
Metanje kljavi: Gašpar (H) 29.35 m;
Metanje krogle: Leandrov (H) 11.32
metrov;

Skok v višino: Zgaga (Marathon)
171.5 m;

Troskok: Babič 11.72 m;
Skok ob palici: Kerečič (H) 2.95 m;
Skok v daljavo: Zgaga (Mar) 5.95 m;
Metanje diska: Brakič (polclja)
32.90 m;

Met kopja: Gašpar (H) 44 m;
Tek na 100 m: Plehaty (H) 11.8;
Tek na 200 m: Plehaty (H) 24.2;
Tek na 800 m: Rosenkranz (H) 2:06;
Tek na 110 m z zaprekami: Leandrov
(H) 17:4;

Svedska štafeta Hašk 2:12.7.

— Rezultati plavalne tekme za prvenstvo Jugoslavije. Končna klasifikacija plavalne tekme za prvenstvo Jugoslavije na Sušaku je sledeča: I. Viktorija, Sušak, 83 točk; II. Jadrani Split, 56 točk III. Sombor 18 točk, IV. Hašk, Zagreb, 14 točk, V. Ilirija, Ljubljana 11 točk; VI. Concordia, Zagreb 10, VII. Jug, Dubrovnik 4, VIII. Brđjani Beograd 1, IX. Jugoslavija, Beograd 1. Prvak v Waterpolu je Sombor.

— Nogometna tekma Slavija (Osijek) Cibali (Vinkovci) je končala v razmerju 4:2. S tem si je Slavija priborila prvenstvo osješkega nog. podsaveza.

— Mladinske pokalne tekme Ljublj. nogom. podsaveza za moštva do 17 let starosti se nadaljujejo v II. kolu na praznik 15. tm. ob 9. uri na Igrišču Primorja. Tekmeel v II. kolu so Ilirija: Mladika in Primorje: Slovenija. Darila za moštva, ki dosežejo prva tri mesta so izložena pri td. J. Gorec, Dunajska cesta. odočilni konč. ni dve tekni sta določeni na nedeljo 17. avgusta.

— Sport ob času velesojma. SK. Hermes je pridobil za dve tekni dne 16. in 17. tm. Sportni klub č. železničarjev iz Gradca. Eno teh tekem prevzame Ilirija. V soboto ob 17.30 igra z Gradčani Hermes, v nedeljo ob 17.30 pa nekoliko kombinirano moštvo Ilirije. »Strassenb. SK.« ima v svojem moštvu več znanih igralcev: Sinkoviča, repza branilca A. Stajerske, Steinkoglerja, Brandnerja in Riednerja ter se je ob zaključku prvenstvene sezone povzpela v I. razred. V moštvo je več Slovencev. Zaidni, rezultati Strassenb. SK. se glasijo: proti Sturm 2:2, Hakoah 4:1, dunajskim Strassenb. 2:2, Arb. A. C. 6:0. Prihodnjo nedeljo, 24. tm. igra Ilirija s prvorazredno dunajsko Admoro, ki nastopi s kompletnim prvim moštvom.

— Seja J. Z. S. S. se vrši v sredo dne 13. tm. ob 20. v damskem salonu kavarne »Emona«. Tainik II.

IV. Ljubljanski velesojem.

— Otvoritev letošnjega velesojma. Letošnji velesojem se otvori slavnostno v petek ob pol 10. dopoldne. Splošen dostop na sejmšče od 12. ure naprej.

— Prodaja legitimacij. Permanentne sejmške legitimacije se prodajajo že na velesojmu pri dnevnih blaginjah. V izogib navalu na otvoritveni dan, se naproša občinstvo, da si jih oskrbi že sedaj.

— VELESEJMSKI STANOVANJ. SKI URAD posluje od danes 13. t. m. od 8. do 25. t. m. v permanenci v pisarni na glavnem kolodvoru (baraka poleg restavracijskega vrta). V velesojmskih stanovanjskih zadevah naj se občinstvo obrača do tega urada in ne več na magistrat, oziroma na ravnanstvelstvo velesojma. Telefon št. 736.

— Podaljšanje policijske ure povodom ljubljanskega velesojma. Z ozirom na velik dotok tujcev v Ljubljano za čas velesojma, kateri dohajajo zlasti z nočnimi vlaki in si ne morejo ponoi preskrbeti prenočišča in da se gostom pokaže Ljubljana gostoljubno in vabečo ter radi drugih razlogov, je odredil g. veliki župan sledeče: Za vse gostilne, restavracije se podaljša policijska ura do 24. ure. Za vse kavarne se podaljša policijska ura do 2. ure ponoči. Kavarne Emona, Evropa, Jadran, Narodna kavarina, Slon, Union, Zvezda, imajo od prto do 4. ure zjutraj, vendar se po drugi uri ponoči ne smejo točiti alko-holne pijače. Restavracije, točilnice, okrepčevalnice in kavarne na ograje nem sejmšča Ljubljanskega velesojma imajo policijsko uro ob 1. ponoči, vendar ne smejo od 24. ure naprej točiti alkoholnih pijač.

— Skauti na velesojmu. Naša vrsta skautska organizacija se bo letos zopet izkazala v službi velesojma. Kako-lepo so lansko leto vzdržavali red, sprejemali tujce na kolodvoru in jih vodili na odkazana stanovanja. — Gostje velesojma odnašajo s seboj najboljšo vtise o naši vrli skautski organizaciji, ki je popolnoma na svojem mestu. Za lansko leto so se gostje napram sejmškemu ravnanstvu najlaskaveje izrazili o disciplini, redu in uslužnosti naših skautov.

— IV. številka Sejmškega vestnika IV. Ljubljanskega velesojma je izšla z zanimivo vsebino. Splošno pozornost vzbuja provosten strokoven članek gospoda rud. svetnika ing. Igo Pehanija »Rudarstvo v Sloveniji, ki se je začel v tretji številki in se v četrti konča. Velesojmski vrar ima še nekaj izvodov na razpolago.

— Legitimacije za poljubni obisk letošnjega velesojma prodajajo po Din 50.— v predprodaji: Zadrudna gospodarska banka, Kreditni zavod za trgovino in obrt, Jadranski podunavska banka, Slavenska banka, Ljubljanska kreditna banka, Obrtna banka, Trgovska banka, Alom Company, Tourist-Office (Putnik) v Ljubljani in v paviljonu pri glavnem vohu na sejmšče ob Gospo-svetiski cesti.

— Velika razstava konj na Ljubljanskem velesojmu obeta postati po vseh dosedanjih pripravah in po došlih priglasitvah prvovrstna prireditev na letošnjem velesojmu in jo imela za vse sloje prebivalstva največjo privlačno silo. Po svojih najlepših in najboljših konjih, ki bodo razstavljeni iz vse naše dežele, ne bo zanimala samo ljubiteljev konj in sportnih krogov, ampak v prvi vrsti tudi naše kmetovalce, ki se pečajo s konjerejo in iz katerih srede bo razstavljenih največ plemenskih in drugih konj. Razstava je poklicana, da nam pokaže, kako daleč smo se že povzpeli v razvoju naše konjereje, po drugi strani nas ima pa spodbuditi in navdušiti za nadaljni napredek v tej važni gospodarski stroki. Za najlepše in najboljše konje se bo razdelilo 80 premij in razen teh tudi diplome. Prostor za razstavo se prireja na obsežnem sokolskem telovadišču, ki leži tik velesojma. Poleg ograj in pregraj za posamezne skupine konj bo sredi razstave tudi prostorno tekališče za prepeljavanje konj. Prostor bo opremljen s tremi vodovodi, s potrebno zalogo sena in drugimi pritiklinami. Razstava se otvori v nedeljo dne 24. avgusta in bo trajala samo ta dan od 8. zjutraj do 6. popoldne. Priporočamo vsem krogom, ki se interesirajo za razvoj naše konjereje, da si ogledajo to velezanimivo prireditev, ki bo prva te vrste v Ljubljani.

Julijska Krajina.

— Nov udarec goriskim Slovincem. pripravila znani gospod Pisenti, ki je bil prefekt v Vidnu in je takrat divjal proti Slovincem, uničil j'm društva in odpravil občinsko samoupravo. Ta Pisenti je »proučeval« problem tujerodcev in imel te dni sestanek z notranjim ministrom Federzonijem in podtajnikom Spezzottijem, na katerem so razpravljali o Slovincih. Kaj so ukrenili, se sicer še ne ve, ali iz časniških poročil je razvidno, da je pričakovati nov udarec, ki močno zadene goriske Slovence.

— Telovadni nastop športnega kluba »Postolna« preteklo nedeljo je uspel povsem dobro. Udeležba je bila obilna. Nastop se je pričel s prostimi vajami naraščajo, katerim so sledile vaje ženskega naraščajo ter članov in članic, ki so izvajali svoje naloge točno. Posebno so usajale še proste vaje. Splošno pozornost so vzbudile vaje ženskega naraščajo z lutkami, ki so se izvajale prvič. Sledile so še druge telovadne vaje in zaključni nastop je bila skupina, pri kateri so sodelovali vsi telovadci in telovadke. Sledila je prosta zabava. Vsa prireditev je uspeša v čast športnemu društvu in v vspehudo za nadaljevanje prireditev telovadnega vežbanja.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 13. avgusta 1924.

Pozdravljeni, bratje Poljaki!

Ni se še zgodilo, kar se dogaja v teh dneh. Ni se še zgodilo, da bi reprezentanti armade slovenske države prišli v posete k drugemu slovanskemu narodu, a danes imamo v Ljubljani kot goste naše armade oficirje slovenske poljske države. Ni to oficijelno formalni izlet, ampak izlet slovanskih duš, ki so zaželele spoznati bratsko Jugoslavijo. Profesor Ilesić je na Poljskem predaval o naši državi oficirskim zborom in po predavanju je major Lam sprožil misel o izletu poljskih oficirjev in kadetov v našo državo. In ta misel se sedaj realizuje. Potekel je že mesec dni, odkar so poljski oficirji v naši državi. Najprej so se poklonili naši prestolici, Beogradu, nato so si ogledali Skopje in romantično pokrajino ob Donavi do Železnih vrat, sprejeli jih je gostoljubno Sarajevo in vse naše Primorje. Oko našega morja, naš Duvrovnik, jim je pokazalo svojo čisto lepoto in naši gostje ponavljajo svojo željo, iznova priti baš v Dubrovnik.

Včeraj popoldne so se naši gostje pripeljali v Ljubljano. Na kolodvoru jih je sprejel zastopnik komandanta Div. ske div. oblasti general Živković, z oficirskim zborom, veliki župan po svojem zastopniku dvornem svetniku Kremenščku, mesto po direktorju dr. Zarniku itd. Ob zvokih glasbe so odšli oficirji v spremstvu naših oficirjev v Akademski kolegij v Kolodvorski ulici, kjer so nastanjeni. Danes popoldne so si z Gradu ogledali mesto in okolico, opoldne je bila zakuska v »Zvezdi«, a zvečer bo istotam banket, ki ga priredi gostom naš oficirski zbor. Jutri jutraj se gostje odpeljejo na Bled, odkoder se vrnejo zvečer. V petek jutraj zapuste Ljubljano in se odpeljejo v Maribor. To bo zadnja točka njihovega izleta, ki bo trajal več kot šest tednov.

Trebalo je premagati sto velikih in malih zdrav, predno se je misel tega slovanskega izleta (80 oficirjev in 20 gospa) uresničila. Cenimo visoko to moč, ki je naša daljala poljske oficirje, ko so se odpravljali na dolgo pot v Jugoslavijo. Zato jih od srca pozdravljamo v svoji sredini in želimo, da bi posebej še z naše alpske slovenske Jugoslavije mogli vzeti v svojih prsih s seboj najprijetnejše spomine. Obenem pozivamo ljubljansko občinstvo, da pred našimi gosti svetčano manifestira svoje slovansko mišljenje in s tem pokaže, da zna ceniti neizmerno važnost poljske države v slovanskem svetu.

Niech żyje naród polski!

— **Odlikovanje.** Včeraj 12. t. m. je magistratni ravnatelj dr. Zarnik po primernem nagovoru pripel g. Nikolaja Rusu, magistratnemu slugi, ki službuje pri ljubljanski občini že nad 50 let, na prst zlato medaljo za državljanske zasluge, katero je naš kralj podelil zvestemu služabniku. Slovesnost se je izvršila pred zbranim uradničtvom in ostalim uslužbenstvom mestnega fizikata, pri katerem g. Rus službuje, in pred zastopniki »Društva nižjih mestnih uslužbencev«.

— **V imenu zakona, reda in pravice.** Na brzojavni ukaz ministra prosvete dr. Korošca je bil danes odstavljeno šef oddelka ministrstva prosvete v Ljubljani dr. Stanko Bekk in poveljnik v ministrstvu. Na njegovo mesto je bil imenovan znani bivši predsednik višjega šolskega sveta prof. V. d. n. j. a. l. Dr. Korošec je nameraval izvršiti tudi še druge spremembe pri tem oddelku, toda uprli so se mu davidovičevci. Zdi se, da klerikalci vendar ne bodo na šolskem polju tako »haračili«, kakor so si predstavljali.

— **Pomoč prebivalstvu, ki trpi vsled povodnj.** Ministrski svet je odobril na predlog ministrstva poljoprivrede in vojaškega kredit 600.000 Din v pomoč prebivalstvu, ki je tako hudo prizadeto po zadnji poplavi. Klerikalci govore o milijonih, ki jih je »njihova« vlada nakazala po poplavi trpečim, ali klerikalci, kakor navadno, lažejo. Resnica je, da je nakazano samo 600.000 Din. Sicer pravi poročilo, da za prvo pomoč, ali znano je, da klerikalci radi mnogo obljubljajo, store pa malo ali nič. Ob takih prilikah se kaže najboljša klerikalna skrb za ljudstvo.

— **Za tajnika beogradske opere** je imenovan g. Milorad Polić. Prejšnji tajnik T. Manojlović je podal ostavko, katero je ministrstvo prosvete uvaževalo.

— **Kredit za telefon.** Pošto in brzojavno ministrstvo je odobrilo kredit 370.000 dinarjev za popravilo in preureditev telefonskih linij v Sloveniji. Skrajni čas je že za to. Nadejamo se, da bodo sedaj telefon vsaj toliko popravili, da bodo omogočeni vsaj lokalni telefonski razgovori in razgovori z glavnimi centri naše države.

— **Kratko, toda značilno.** Neki znani klerikalni veljak si je te dni ogledal ureditvena dela na Aleksandrovi cesti. Pa ti pride mimo njegov znanec, ki ne-

dolžno pripomni, da bo sedaj Aleksandrova cesta najlepša v Ljubljani. To pa je klerikalnega patrijota tako silno spekdlo, da se morda malo prenašlo odreže: »Saj nam je danes žal, da smo glasovali za to ime.« — Klerikalci sicer navadno jako skrbno prikrivajo, kaj nosijo v svojem srcu, včasih pa se le kdo izpozabi, da pove resnico, kakor je to storil ta možakar. No, nam to ni nič novega, ker poznamo to svojat noter do kosti!

— **Pogreb Mihe Moškerca.** Včeraj ob 17. se je vršil pogreb umrlega »Slovenčevca«, mednika g. Mihe Moškerca. Pred hišo žalosti se je abralo številno občinstvo, da spremi pokojnika na zadnji poti. Pogreba se je udeležil tudi komisar na mestnem magistratu bivši župan dr. P. r. i. e. z bivšimi obč. odborniki in zastopniki vse ljubljanskih listov. Preh hišo žalosti je moški zbor »Ljubljane«, zapel žalostinko »Uliši nas Gospode«, nakar se je jel poml. kati žalni spreved v katerem je bilo tudi pet družtev s prapri. Pred mostom na Martinovi cesti je »Ljubljana« zapela žalostinko »Blagor mu«. Na pokopališču se je v imenu ljubljanske sekcije jugosl. novinarskega združenja in v imenu tovarišev poslovil od pokojnega glavni urednik g. S. m. o. d. e. j. in v imenu Jug. Strokovne Zveze in Delavske Zveze dr. G. o. s. a. r.

— **Odlični gostje v Beogradu.** V Beogradu sta prišla miss Alice Marey, profesorica na londonski univerzi in miss Edice Marey Gest, šolska sanitetna nadzornica v Beogradu. Miss Alice Marey je prvi ženski arheolog na svetu in je prišla v našo državo, da proučuje arheološke postaje.

— **Zaposelite več možil.** Asfaltiranje brezdvomno najlepše prometne ceste ljubljanske, Aleksandrove ceste, sicer po časi toda stalno napreduje. Veliko dela in truda je dalo kopanje trdih tal zlasti pa polaganje električnih kablov in plinovih ter vodovodnih cev. Zdi se pa, da je pri tem premalo tehnično izvežbanih možil na razpolago, kar se posebno opazja pri montaži plinovih cev in kandelabrov, kjer se mu. čita in trudita samo dva izvežbana monterja, vsak s svojim pomočnikom. Vsekakor bi bilo priporočljivo, zaposeliti več možil, da bi se delo dokončalo in bi se potem izročila cesta prometu, ki je baš na tej cesti posebno živahen.

— **Pošta Ljubljana, veleseljem.** Na razstavišču IV. ljubljanskega velikega sejma se odprla začasna pošta, ki bo poplavalna od 15. do 25. avgusta t. l. in bo opravljala vsjo pošto, brzojavno in telefonsko službo. Uradne ure bodo za ljubljansko službo od 9.—12. in od 15.—17., za vse drugo poslovanje pa od 9.—18. ure.

— **40 letnica Tyrševе smrti.** Te dni je privedlo češko sokolstvo žalne akademije ob priliki štiridesetletnice tragične smrti v valovih reke Aache dr. Miroslava Tyrša. — **Smrtina kosa.** Na Studencu pri Krškem je nenadoma preminul tamonjni načelnik g. Gabrijel Grilic v najlepši mo. ški dobi, v 40 letu svoje starosti. Blagi pokojnik je bil v krškem okraju splošno priljubljena oseba, dober veščak v kmetijski gospodarski stroki in je užival velik ugled med prebivalstvom, osobito med uč. teljstvom krškega okraja. Bil je mirna duša, ki se ni nikdar silil v ospredje, temveč je bil tihega, vztrajnega in konsekv. ventnega dela! Za umrlim plače vdova s štirimi nepreskrbljenimi otroci. Pogreb dragega pokojnika bo v četrtek 14. tm. ob 10. dopoldne na Studencu pri Krškem. Naj v miru počiva.

— **Naši izseljenci v Ameriki.** »Ruski Vjestnik«, ki izhaja v Chicagu, je posvetil v zadnjih številkah več člankov slovenski generaciji v Ameriki. Med drugim razpravlja tudi o jugoslovanskih izseljencih. Po statističnih podatkih je bilo leta 1920 v Ameriki okrog 409.000 Jugoslovenov. Večina Srbov, Hrvatov in Slovencev dela po tovarnah. Manj jih je zaposlenih v rudni. kih. Izseljence iz Dalmacije smatrajo za dobre mornarje in zato so zaposleni skoraj na vsaki trgovski ladji. Kulturno delo vanje jugoslovanske emigracije v Ameriki se razvija s uspehom. V Ameriki izhaja 46 periodičnih jugoslovanskih listov, med njimi 6 dnevnikov, Sport goje naši rojaki v Ameriki skoraj bolj kakor v domovini. Hrvati imajo 19, Srbi 13, Slovenci pa 14 listov. Separatizem se vidi tudi v cerkvah. ki jih imajo Slovenci 38, Hrvati 26 in Srbi 23.

— **Iz Amerike.** V Clevelandu je umrl rojak Leopold Starin v starosti 44 let. Doma je bil iz Bišča, fara than pri Ljubljani. V Ameriki je bival 17 let. — V Clevelandu je umrl tudi 9 letni Albin Medved. V Lorainu je v rojaka Janeza Gelgerja treščila strela. Težko poškodovanega so prepeljali v bolnico. — V Johnstonu je umrla Avgustina Kortiglak v starosti 33 let. — V Canonsburgu je umrl za pljučni. co 15 letni Edvard Koščak. — Vihar, ki je razsajal v okolici kraja La Salle, je pošk. doval tudi naselbino rojaka Jos. Bregača. — **Smrt v tujni.** V Wadsworthu v Ameriki se je smrtno ponesrečil Slovenec Peter Marušić. Čistil je velik parni kotel, v katerega je medtem neki drugi delavec spustil paro. Marušić se mrtvega potegnil, li iz kotla in je bil tako opečen, da ga ni bilo mogoče spoznati. Pokojni je bil star 40 let.

— **Tragična usoda Slovenke v Ameriki.** V Clevelandu je že februarja meseca t. l. zblaznela Slovenka Ana Kres. Ker pa je bila blaznica prenapolnjena, so jo pustili pod nadzorstvom sorodnikov. Zadržne čase pa je dobila vedno hujše napade in odreje. No je bilo, da se ima prepeljati v bolnico. Ko so jo hoteli odvesti, je nesrečna žena popolnoma zdivjala in je streljala na oba stražnika, ki sta jo hotela odvesti. Nato se je zabarikadiral v sobo. Stražnika sta za tem vrgla v sobo solono bombo, čije plini so nesrečnico kmalu omamili. Prepeljali so jo nato v bolnico.

— **Blagoslov parobroda »Jugoslavija« v Splitu.** V soboto se je izvršil svečan blagoslov velikega prekoceanskega parobroda »Jugoslavija« v Splitu, ki je last družbe »Petrinović in drugi«.

— **V Rogški Sitalni** je bilo dne 3. avgusta t. l. navzočih gostov 1504. Splošni obisk od tega dne izkazuje število 3858.

— **Kapelnik Matačić Lovro** zapusti našo opero, ker je angažovan pri beogradskem Narodnem gledališču. Ob svojem odhodu iz Ljubljane se iskreno zahvaljuje za simpatije, ki mu jih je ves čas njegova umetniškega delovanja v Ljubljani izkazovalo narodno občinstvo. Gospod Matačić pride v decembru v Ljubljano, da dirigira koncert Zveze godbenikov.

— **Zdravstveno stanje mesta Ljubljana.** Zdravstveni izkaz mesta Ljubljane v času od 3. do 9. avgusta izkazuje tole statistiko: Umrlo je 19 oseb, 15 moških in 4 ženske. Smrtni vzroki: jetika 2, trebušni legar 1, zastrupljenje rane 1, možganska kap 1, srčna hiba, bolezen žilja 2, rak 1, drugi naravni smrtni vzroki 9, slučajne smrtne poškodbe 3. Med tem časom se je rodilo 22 otrok 14 dečkov (1 mrtvorodjenec) in 8 deklet. Naznanjene nalezljive bolezni: davica 1.

— **Težka nesreča v tobačni tovarni.** Kurjač Ivan Celarc je včeraj dopoldne v tobačni tovarni snalil parni kotel in alcer s neko stvarjo, kateri je bil primešan bencin. Ko je Celarc s višalicco nato posvetil v kotel, se je bencin vnel in nastala je eksplozija. Celarc je dobil težke poškodbe in opekline po celem životu ter so ga morali prepeljati v bolnico. Ponesrečen je oženjen in ima pet otrok. Celarc je danes ponoči na opeklinah umrl.

— **Napad z nožem.** Ko se je 11. tm. vračal posestnikov sin Ignac Pele iz Moravč pri Kamniku okoli 20. proti Vrpolju, ga je nenadoma napadel neki neznanec in ga s nožem sunil v hrbet. Težko ranjenega so Peleta prepeljali v bolnico.

— **Velik požar v Pančevu.** V soboto je izbruhnil v Pančevu velik požar pri gostilničarju Josipu Gregoriču. Požar se je razširil na skladišče, last trdke Josipovič,

kjer so se nahajali različni stroji in salo. ge sadja. Škoda znaša okoli 2.200.000 Din. — **Krvav napad.** V nedeljo 10. tm. se je pozno zvečer vračal Fran Lončar, 19 letni sin posestnika iz Save pri Jesenicah v družbi s dvema prijateljskima domov. Nenadoma je nič hodega sluteče napadel iz zasede neki Rudolf Bregant, ki je s nožem navallil na trojico. Bregant je sunil Lončarja tako močno v hrbet, da mu je prese. kal hrbtenico, ostala dva pa je oklal. Lončarja so v brezupnem stanju prepeljali v bolnico.

— **Nesreča pri delu.** Mihael Tolar 25 letni delavec iz Selo na Gorenjskem, si je pri delu zlomil desno nogo.

— **Nesreča na železnici.** Pri postaji Nemška na Hrvatskem je vlak povozil železničarja Matijo Čiriča. Udrilo mu je prani koš in je bil takoj mrtve.

— **Najcenejše in najnovejše obleke** se dobe samo Selenburgova ulica št. 3 pri GRICAR & MEJAC.

— **Vremenska napoved.** Nebo se poob. lači. Močni zapadni vetrovi obetajo de. ževno vreme.

— **Policijska kronika.** Ovažbe: tatvina 1, kaljenje nočnega mru 2, prestopok cest-nopolicijskega reda 10, pasji kontumac 3, goljuflja 2, ogrožanje telesne varnosti 1, telesna poškodba 2, beg od doma 1, napad in pretep 1, norčevanje iz oblasti 1, prodaja sumljivih predmetov 1. — **Aretacije:** Radi suma tatvine sta bila prišla Fran Cerar in Josip Kolarater, radi javnega nasilstva je bil aretiran Fran Struna. — **Tatvina:** Marjli Podrekar, soprog profesorja, stanujoči na Celovski cesti št. 2, je bila ukradena iz miznice v kuhinji zlata veržica, vredna 500 Din. — **Popadiliv pes.** Učenca Vilema Rozmana iz Šiške je popadel pes mesarja Brecllnika in ga nevarno ogriznil. Deček je moral iskati zdravniško pomoč. — **Poneverba.** Čevljar Jasp Račič iz Glince je izvalil na Viču raznim osebam več predmetov in gostilničarju Kapusu 180 dinarjev gotovine ter pobegnil. Ovažena je bila Terezija Skolec z Viča, ki je pretepala učenca Frana Kosirnika tako, da je dobil več poškodb.

bor dne 14. (v četrtek) avgusta ob 5. uri popoldne sejo v pisarni C. M. družbe v Narodnem domu. K seji se vabijo vse p. t. gg. odbornice in članice ter vse narodne dame in gospodine, ki jim je pri srcu narodno obrambno delo.

Naroden škandal!

Klerikalni minister dr. Kulovec otvarja razstavo v — nemškem jeziku!

Iz Novega Vrbsa v Bački poročajo: V nedeljo dne 10. t. m. je bila tu otvorena gospodarska razstava. Vlada je delegirala poljedelskega ministra dr. Frana Kulovca, da otvori razstavo. Minister dr. Kulovec, Slovenec, je izvršil ta posel takole:

Otvoril je razstavo najpreje v slovanskem jeziku in potem — človek bi mislil pač v srbohrvatskem jeziku kot govoric pretežne večine prebivalstva v državi in tudi v Bački — pa ne, marveč v nemškem jeziku!

Povsem razumljivo je, da so navzoči Nemci od radosti poskakovali, dočim so bili vsi prisotni Srbi besni od ogorčenja. In po pravici!

Državni in uradni jezik v naši državi je izključno srbohrvatsko-slovenski jezik in vladni predstavitelj se sme pri službenih nastopih posluževati samo tega in nobenega drugega jezika.

A prvi, ki je to, v ustavi sankcionirano načelo prebil, — je Slovenec minister dr. Kulovec! Priznal je v svoji službi lastnosti nemščini v uradnem poslovanju iste pravice kakor državam srbohrvatsko-slovenskemu jeziku, pravice, ki jih slovenščina ni nikdar uživala v Avstriji! To je tak naroden škandal, da bi moral izzvati vihar ogorčenja po vsi Sloveniji, a tudi po vsi ostali državi!

Pod klerikalno vlado se torej zopet vračamo v stare razmere, ko je nemščina gospodovala nad slovenskim jezikom! Nemščina je po klerikalni zaslugi na potu, da postane pri nas zopet — »deželni jezik« žalostnega spomina: srbototal!

Izpred sodišča.

— **Komunistične letake** s pozivom na delavce in kmete za samobrambo napar. jeno proti Orjuni sta delila med vojnjo iz Zaloga v Ljubljano pleskar Gabrijel Žetko in vrtnar Peter Čermelj. Obtožnica nista mogla tega utrditi, pač pa sta se zagovarjala, da jima je letake izročil neki neznanec in da jih nista niti prečitala. Ta izjava je povzročila v dvoranah veselost, kajti ta zagovor je bil že vendar precej korajžen. Kljub temu pa je jima senat verjel in bila sta oba komunistična kolporterja oproščena.

— **Zrtev noža.** Pri posestniku Francetu Serjaku v Piljavi gorici so postavljali do. mačini in povabljeni vaščani kozolec. Bilo je okrog 20 delavcev. Ko so delo dovršili, jim je dal Serjak za likof domačega žganja. Ta likof pa se je zavrnil s pobojem, katerega žrtve je ostal mlad domač fant Alojzij Smole. Spr se je s fanti in jih je nahnul na cesti z besedami »Smrkavci spati!« Med prepričkom pa je dobil Smole težko in globoko rano na vratu in vrezalno na roki. Priplazil se je do Serjakove hiše. Ko so ga vpraševali »France, kdo pa te je?« je odgovoril »Begar me je!« In to so bile njegove zadnje besede. Padel je v nezavest in je vsled izkrvavljenja v kratkem umrl. Imel je globoko zvežajočo rano na vratu in sta bili žili odvodnica in dovod. nica ob prerezani. Kot storišica so prišli brata Ivana in Jožeta Kraljiča iz Iške Lo. ke. Dokazale so priče, da sta se tepla s Smoletom na cesti in pri enem so našli nož, na katerem je ugotovila mikroskopič. na prelska temna krvna telesa. Fant se je zagovarjal, da mu je tekla kri iz nosa in je z okrvajeno roko prijel za nož. Trdil je odločno, da se on ni pretepnil, marveč, da je fante samo miril z besedami: »Dajte mir poble!« Toda ta zagovor ni držal, in brata sta bila obsojena in sicer Janez na 14 mesecev, Jože pa na 10 mesecev težke ječe in morata plačati precejšnje stroške in odškodnino očetu pokojnega fanta.

Drobiž.

• Komunistični tajnik ponesrečil 38.000 čK. Pred nekaj dnevi je bil v Nitri zaradi ponesrebe izročen sodišču komunistični tajnik Fr. Stodera, ki je upravljal tajniško službo od 1. 1920 pa do 1924. Vsega skup je zmanjkalo iz društvene blagajne »samo« 38.000 čK. Stodera je pred sodiščem zatrjeval, da denarja ni kradel, ampak ni mogel povedati, kam je denar izginil. Baje je blagajnico prevezl brez kontrole in ves čas, kar jo je vodil, ni prišla nobena kontrola. Sploh pa da je imel jako piclo plačo, nam. reč 500 čK, s katerimi ni mogel izhajati. Sodišče ni kazalo nobenega razumevanja za njegove izgovore ter ga je obsodilo na petmesečno ječo.

• Veliki gozdni požari se raztezajo da. lje po bregovih Tihega oceana. Od Mehike do Kanade stoji na tisoče ognjegasev dan in noč v boju proti prodirajočemu ognju. Prebivalstvo beži na vse strani. Doslej na. stala škoda je ogromna zlasti v parkih za naravo varstvo držav Washingtona in Kalifornije. Vse države ob Tihem oceanu so hudo prizadete. Več prebivalcev v Britski Kolumbiji je po plamenih oslepele. Veter, ki plaha s severozapada, otežkuje rešilna dela.

Glavni urednik:
RASTO PUSTOSLEMSEK.
Odgovorni urednik:
VALENTIN KOPITAR.

Naš novi roman

Gospodična kapetan

bo vedel čitatelje v kraje, ki so jim neznani, a so najlepši na svetu; na rajsko lepe otoke Pacifika, kjer vlada večna pomlad. Junakinja romana je polkrvna otočanka, hči angleškega lorda in maviske princeze. Kot pogumna kapetanka vodi ladjo svojega očeta po vsem Velikem oceanu, od San-Franciska do Sydneya. Doživljajl te na pol dvoje junakinje, nje ljubezen in nje sovraštvo in smrtonosni pohodi napolnjujejo ta veskrozi napeti roman, ki nas vede od Otoka gobavcev na Biserno laguno, od Kavarne smrti na Petkovem otoku do velikih modnih salonov v San-Francisku. Skrtu. nostno bohotno življenje pod vročim tropskim podnebjem je v tem romanu opisano s isto zanimivostjo, kot pozneja večnega morja, pragozdov in salmovih gajev.

Iz Celja.

— **c Umrja** je v Zavodni pri Celju bil. na posestnika M. Zupan, lastnika mesarije v Aleksandrovi ulici.

— **c Poseben vlak** na Sokolski zlet v Zagreb odhaja v četrtek zvečer iz Celja ob 19. in pride v Zagreb ob 22.

— **c Trgovsko društvo v Celju** bo oživ. lo zopet posredovalnico za službe, katere je v zadnjih letih počivala. Trgovsko društvo vabi vsled tega vse celjske trgovce, obrtnike in industrijce, predno si poiščejo tujo moč, da se obnejo do trgovskega društva v Celju, da more isto uspešno posredovati in da bodo v prvi vrsti prišle v poštev domače moči.

— **c Uradne ure** za sprejemanje strank v stanovanjskem uradu so vsak petek od 9. do 12. ure.

Iz Maribora.

— **m Samomor ali nesreča?** V nedeljo je orožniška patrulja v bližini št. Petra opazila na nasprotnem obrežju Drave nek. kega moža, ki se je potapljaj in klical na pomoč. V deročih valovih pa je kmalu izginil. Ne ve se, ali je neznanec izvršil samomor, ali se je zgodbila nesreča.

— **m Konjski tatovi.** V Mariboru sta bila prijeta Ivan Filipančič in Martin Pav. lič, ki sta osumljena tatvine konj v Karlovcu. Odana sta bila sodišču.

— **m Zdravstveni izkaz mesta Maribor.** Zdravstveni izkaz mesta Maribor izkazuje o nalezljivih boleznih v času od 3. do 9. avgusta izkazuje tole statistiko: griza 7 slučajev (3 novi), ozdravljen 1, umrl 1.

— **m Mariborški občinski svet.** V ponedeljek 11. t. m. je mariborski občinski svet nadaljeval svojo predzadnji petek radi nesklepnosti prekinjeno sejo. Po poldrskournem čakanju se je jedva zbralo toliko občinskih svetnikov, da je župan mogel otvoriti sejo. V bojazni, da bi se vsled nesklepnosti zopet ne mogla vršiti tajna seja, je župan kar v začetku odredil tajno sejo, na kateri se je razpravljalo o revizijski pogodbi s falsko elektrarno. Falska elektrarna namreč zahteva občutno zvišanje cene za dobavo toka. O zadevi se je o predhodnem posvetovanju elektriškega odseka razvila obširna debata, tako da je tajna seja trajala pozno v noč. Javna seja se bo nadaljevala še tekotom tega tedna. Župan hoče rešiti še vse tekom poslovne dobe zastale in nakopičene akte ter namerava pred odstopom sedanjega občinskega sveta še eno sejo sklicati. — **m Prošnja živnozdravnika Hinterlechnerja** za reaktiviranje se je odklonila.

Gospodarstvo.

Proti zakonu o taksah in pristojbinah.

(Konec.)

Dognali smo, da je pri nekem sodišču zaprosila stranka za uknjižbo zastavne pravice peto 20.000 Din in za ukrasno zemljo knjižne prednosti peto 300 Din pred to terjatvijo. Sodišče je v tem slučaju zahtevalo po t. p. 138 najprvo takso od uknjižbe zastavne pravice peto 20.000 Din, t. j. 205 Din nadalje od uknjižbe prednosti peto 300 Din takso 205 Din, kar je popolnoma nepravilno. K večjemu bi smelo sodišče in to v najskrajnem slučaju — zahtevati za uknjižbo prednosti takse v znesku 10 Din od 300 Din, nikdar pa ne 205 Din.

Iz vsega pa izhaja, da je taksi zakon v zadnji obliki nevedrli in da se ne daje razni nedostatk odpraviti s kakim dodatkom, temveč se mora izdelati popolnoma nov zakon, kateri bo vsestranski finančnim potrebam države, v drugem očrpu pa na bode prehodu zadel prebivalstvo Slovenije in Dalmacije, za katere sedaj v prvi vrsti velja.

Naj pripomnimo še sledeče: T. p. 138 predpisuje nadalje, da se plača, če se izdajo več nego tri odločbe (sklepi) — mimogrede omenjeno zemljišnji zakon ne pozna odločb, temveč samo sklepe — za vsak sklep po 5 Din.

To si tolažilo sodišča tako, da je treba, še reda od zemljišnjega predloga več sklepov nego tri, plačati od vsakega nadalje po 5 Din.

Pravilno se ne bi smelo od sklepov računati nobene takse, kajti sodnik izda na zemljišnji predlog samo en sklep, udeleženci pa dobijo vsak po en izvod tega sklepa. Iz tega izhaja, da ta taksa ni utemeljena. T. p. 231 zahteva za vsako takso, ali davčno prijavo takse po 5 Din.

To tako so nekoliko časa zahtevali davčni uradi od vsake pogodbe, ki se je prijavila; meseca junija so pa v Ljubljani, na deželi pa preje, opustili pobiranje te takse.

Zakaj se je pobiranje te takse ukinilo, ne vemo, kakor tudi ne vemo, zakaj se ni povrnilo te takse dotičnikom, ki so jo plačali.

Ni mogoče naštetiti tu vse dnoamitje in nedostatke, ki se nahajajo v taksem zakonu in če bi jih dali pod kritično oko, na pisali bi bolj obsežno knjigo kakor je taksi zakon.

Taksi zakon, ki tako globoko sega v življenje državljanov mora biti jasen, točen in pravičen, ustrežati pa mora tudi potrebam države.

Zato predlagajo:

I. Novi zakon o taksah in pristojbinah z dne 23. okt. 1923 Ur. l. št. 368 ex 1923 (Služb. Novine št. 255 ex 1923) je vsled svoje nejasnosti, netočnosti in nepreglednosti nevedrli, obsega določila, ki osebno hudo zadenejo Slovenijo in Dalmacijo, v katerih pokrajini velja zemljišnji zakon, ki je naša najvažnejša institucija in uživa publicam fidem. Ta taksi zakon pa ogroža vsled svojih določil vsaj javni promet, nalaga pa dotičnikom velika bremena.

Zato je nujno potrebno da se brez zamude na novo redigira in tako sestavi, da hode zajedno upoštevati potrebe državnih financ v drugo pa ne nalaga prebivalstvu prevelikih bremen.

V to svrhu naj se takoj skliče anketa sestojeca iz preskočenih uradnikov bivšega pristojbinskega urada, zastopnikov sodniškega, odvetniškega in notarskega stanu, ki poznajo naše materialno pravo, davi nostr. pristojbinski zakon, prometne razmere in potrebe slovenskega prebivalstva. Brez teh faktorjev je absolutno izključeno sestaviti pristojbinski zakon, ki bi se oziral na eno stran na finančne interese države, na drugi strani pa na potrebe ljudstva.

Še predno pa se ta anketa skliče, naj se omili to določila t. p. 138 in 139, ki najbolj ogrožajo javni promet in nalagajo največja bremena, in se naj na mestu teh uvede progresivna taksa in kolikovina, upoštevajoč izvajanja v teh resolucijah.

II. Za trezno in pravilno presojo pristojbinskih slučajev je v naši pokrajini absolutno potrebno temeljito znanje materialnega prava in pristojbinskega zakona stare Avstrije. Zato naj se zopet upošteva

pristojbinski uradi, kateri dajejo po svojem stroju garancijo za temeljito in pravično presojo pristojbinskih slučajev in za neporečno odmerjanje pristojbin in taks.

III.

Po sedanjem zakonu o taksah in pristojbinah je odvzeta stranki pritožba zaradi odmere pristojbin, katere se jej ne zdi pravilna, ni je tedaj izročena na milost in nemilost dotičnih uradnikov, ki odmerjajo pristojbine.

Ta zakon je pa edini in naši državi, ki odreja strankam vsako možnost do pritožbe. Zato naj se uvedejo inštanca za pritožbe take vrste, kakor so bile upeljane pred polomom v nekdanji Avstriji in ki bodo reševale take pritožbe. Zato pa morajo biti te inštanca sestavljene po uradniški jurisdikciji naobrazenja, ki poznajo temeljito pri nas veljavno materialno pravo in stari avstrijski pristojbinski zakon.

IV.

Predno se uvede nov pristojbinski zakon naj se upošteva vacatio legis, tako da se da dotičnikom, ki imajo posla s pristojbinskimi zadevami, priliko, temeljito se seznaniti z zakonom, predno stopi v veljavo.

★ ★ ★

GLAVNA SKUPŠČINA HMELJARSKEGA DRUŠTVA ZA SLOVENIJO.

Izredna skupščina se je vršila dne 10. avgusta t. l. pri prav dobri udeležbi. Kmalu po dveh popoldne je predsednik pozdravil dole hmeljarje ter otvoril glavno skupščino.

I. Določitev pridelovalnih stroškov za 1 kg suhega hmelja se je po dolgotrajnem in vsestranskem razmotrivanju prepustilo društvenemu odboru, kateri naj to nalogo izvrši po zbiranju hmelja, ko se bo vedelo, kolika bo letošnja letina.

II. Mezda za obiranje hmelja se je določila na 6 K s hrano in na 9 K brez hrane. Ta določitev pa ni merodajna za vse slučaje, vendar naj služi hmeljarjem za prvo pogajanje z obrabci.

III. Poslovodja je poročal, da sta dne 7. avgusta posetila Zalec dva zastopnika Saveza hmeljarskih društev iz Zorca ter si ogledala v družbi predsednika in poslovodja naša hmeljišča. Navedena dva gospoda sta opozorila spoznavalca na sledeče napake naših nasadov:

a) Nesposobnost je med prvotnimi hmelji saditi koruzo, krompir, bob, fižol, pesa, buče itd.; novi nasadi prenesajo kvečjemu eno vrsto krompirja ali pese — pa nič drugega.

b) Hmeljski nasadi naj bi bili čisti; skoro med vsakim se najde med goldingom pozni hmelj, med poznim pa golding in rani hmelj.

c) Vsaki hmeljski sadiki naj se pusti po starosti in bujnosti le po eno, dve ali tri trte ne pa po štiri ali pet, kakor smo to našli v okolici Zorca. Pri tako težko obloženih sadikih pride skoro vse živčevje vprid trtem in listju, za kobile pa ostane le nekaj malega.

IV. Poslovodja je opozoril navzoče na čisto obriranje, na pravilno sušenje in basanje hmelja ter javil, da bo društveno vodstvo tudi letos razposlalo vsem svojim poverjenikom lepake, katerih besedilo opominja obrabce na lepo, čisto obriranje.

V. Poslovodja je nadalje javil, da je Ministrstvo saobračaja dovolilo hmeljskim obrabcem polovično vožnjo na vseh progah tistih pokrajin, iz katerih prihajajo obrabci v Savinsko in Dravsko dolino. (Je bilo že objavljeno v časopisih.)

VI. Izvolitev delegata k mednarodni konferenci v Zalcu 15. t. m. se je prepustilo ožjemu odboru, ker sta predsednik in tajnik javila, da tega posla prevzeti ne moreta. (Pri odborovi seji dne 18. t. m. je G. Roblek javil, da hoče kljub velikim zaprekam ta posel vendar prevzeti.)

VII. G. Pikel je naprosil društveni odbor, naj potome informacij pri raznih hmeljarskih določih, ali je pozna rez v vsakem slučaju boljše od zgodnje, kakor se to vobče trdi.

VIII. G. Plavšak je prosil, naj bi društveno vodstvo podajalo hmeljarjem pri prodaji hmelja smernice, po katerih se naj ravna, da ne bodo preveč oškodovani. G. predsednik mu je odgovoril, da je mednarodna konferenca v to poklicana in da se bodo po konferenci te smernice objavile. Hmeljarji pa naj pri prodaji postopajo previdno in naj svoje blago ne vsiljujejo kup-

cem, kateri v teh slučajih vedno ponujajo manj, nego so dnevne cene. Lepo obrano in dobro posušeno blago bo našlo sigurno po primerni ceni tudi svojega odjemalca.

IX. G. Plavšak je vprašal, ali je že oživel oznamovalnica za hmelj in ali že deluje. G. predsednik mu je odgovoril, da je oznamovalnica sicer oživila, vendar pa še delovati ni pričela, ker še ni bilo povoda za to. G. Pikel je opozoril na pomen in važnost oznamovalnice v tem slučaju, ako bi se hmelj iz Bačke prepeljal v Zalec in se potem prodajal kot »Savinjske«. Društvenemu odboru se prepusti, da tozadevno ukrene potrebo.

X. Končno je omenil poslovodja tudi dejstvo, da se nekateri hmeljarji v škodo obrabcev poslužujejo pri meritvi obrabnega hmelja manjših, kot predpisanih posod, katere morajo meriti 28 litrov. Vseled tega priporoča Hmeljarsko društvo vsem hmeljarjem posode pravih dimenzij, kakršne izdela za ceno 30 Din za komad tukajšnji pletarski mojster G. Weber Martin. Takšna posoda se je navzočim tudi pokazala.

Posamnih razgovorov so se udeleževali gg. Bošnjak — Parizlje, Golavšek — Migojnice, Jurhar — Vrbe, Kukec, Petriček, Roblek — Zalec, Plavšak, Cukala — St. Jurij Tabor, Radisek — Kaplja, Schauer — Vransko, Trglav — St. Peter in drugi.

Ker je bil dnevni red izčrpan in ker se ni nikdo več zglašil k besedi, je predsednik zaključil zanimivo zborovanje ob petih popoldne.

★ ★ ★

Strojne tovarne in livarne d. d. v Ljubljani razstavijo na ljubli. velesejmu od 15.—25. t. m. štiri bronaste zvonove in sicer H 2152 kg (normalna teža 2200). Dis 1023 kg. (1060 kg). Fis 652 kg (640 kg) in Dis 470 kg (460 kg). Kakor vsi izdelki te stare in edine ljubljanske zvoznarne, odlikujejo se tudi razstavni zvonovi s krasno zunanostjo in v zmogljivostni srebrnolistni glasovi. Učiti so iz najboljšega materiala. Vsak zainteresirani si more ogledati v zvonarni (Karlovška cesta 1) tudi druge zvonove iste kakovosti. Naročbe se prejemajo na sejmšču in v zvonarni.

—g Novosadska blagovna borza 12. avgusta. Na produkti borzi notirajo: Pšenica 365—370, koruza 265—270; oves 290—300, ječmen 310—320, moka baza »0« 570—575. Celokupni promet 24 vag.

— Najnoviji broj »Bankarstva« za avgust, primil smo sa sledječim sadržajem: Ljubomir St. Kosier: Problem naših depozitnih kapitala; Redakcija: Anketa o zaštiti ulagača kod naših novčanih zavoda dr. Juraj Vrbanič, S. D. Aleksander, Alojz Tykač, Ivo Schwarz, Milan Bogady, Uroš Dučić: Naši kapitali u Americi i njihova organizacija; Milan Krešić: Novi pravac rada Zagrebačke Trgovacke Obrtničke Komore; Dr. Vidan O. Blagojević: Vanjskotražno poravnanje Beogradske Ujedinjene Banke; Redakcija: Anketa o instituciji Privrednog Saveta dr. Velimir Bajkić: Hinko Sirovatka: Mišljenje u anketi nadalje komunkelji itd. — Godišnja pretpata za ovu privrednu reviju stoji 150 dinara, a šalje se Administraciji »Bankarstva« u Zagrebu, Marovska ul. 30.

—g Razstava ženskih ročnih del na Osrednjem zavodu za ženski domači obrt v Ljubljani, Turjaški trg št. 6/II, se bo vršila od 15. do 25. avgusta t. l. vsak dan od 9. do 12. in od 14. do 17. Vstop prost. Zavod ima tudi izložbo na velesejmi partijon K št. 519 c. Občinstvo se vilično vabi k obisku.

—g Za povzgoj kmetijstva v Dalmaciji. V Splitu se vrši 15. tm. zborovanje dal. matinskih kmetovalcev, na katero pride tudi poseben odposlanec poledelskega ministrstva. Na tem zborovanju se določi program za razna poljedelska dela v tekočem letu.

—g Gradbenega lesa se je izvozilo do konca junija tek. leta iz naše države 131 tisoč ton. kakor je razvidno iz statistike trgovskega ministrstva.

—g O letini v Hrvatski poroča »Trgovinski glasnik«, da cel mesec julij ni bilo dežja in da letina zagoreva. Poslednji dež je prinesel tuhtam točo, ki je napravila škodo grozdju in tobaku.

—g Prodaja glauberjeve soli. Ravna. telstvo državnih železnic v Subotici bo prodalo dne 19. septembra t. l. okoli 1400 kg mešane kristaline in kalcinirane glauberjeve soli. Predmetni oglas s natančnimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesantom na vpogled.

To in ono.

Kako ljudje umirajo.

Ni ga človeka, pa najsiho še tako lahkomišeln. ozir. top, da bi mu ne prišla kdaj resna misel na smrt, na konec njegovega življenja. Nagona do življenja in vsled tega strahu pred smrtjo nimajo samo ljudje, temveč tudi višje razvito živalstvo.

O problemu umiranja so od nekdaj razmišljali in razpravljali lajki, filozofi, medicinci in verski razlagalci, seve vsak s svojega stališča. Med vsemi pa je menda dosedaj ta problem najtemeljiteje preštet, diral in najgloblje predelal pred 19 leti umrl sloveči medicinc, vseučilišni profesor na Dunaju dr. H. Nothmangel, ki je imel par let pred smrtjo več javnih predavanj o smrti. Njegovo predavanje je izšlo v večkratnih ponatisih ter je prevedeno tudi v tuje jezike. Predavatelj se je v svoj predmet tako poglobil, da je beležil par let pozneje celo svoje lastno umiranje še par ur pred koncem, dokler mu ni otrpnila roka ter ga je zajela nezavest.

Splošno se ljudje ne bojijo toliko smrti same na sebi, posebno ako trpe dolgotrajne telesne muke vsled neozdravljive bolezni ali ako čutijo, da so vsled visoke starosti in onemoglosti v nadlego sebi in okolici. Groza jih spreleva le pred umiranjem, ker mislijo, da so s tem združene strašne telesne in duševne muke. Tresejo se pred svečanin trenutkom, ko bo treba prestopiti iz solne svetlobe življenja v večni molk ničevosti. Glede take bojazni ni razlike med globoko vernimi, ki so prepričani, da po smrti splavajo njihove duše k večnemu, brezskrbnemu in popolnemu življenju v nebesa in med hladnokrvnimi inteligenti. — atelsti, ki vedo, da po smrti padec v popolni nič. Pred smrtjo so trepetali največji brezbožneži ravno tako, kakor rimski papeži.

Skoraj neverjetno se sliši, da le prav malo ljudi umre naravne smrti: komaj eden med stotimi. Seve je treba razumeti besedo »naravne« v strogo naravnoznanstvenem smislu. Milijoni podležejo vplivom zunanje sile: slučajne škodljivosti in nezgode raznih vrst, potresov, poplav, la. kote, samomorov, umorov in ubojev, vojsk itd. Nekl statistik trdi, da so vojske od pametivekov do danes uničile nad 7 milijard ljudi. Toda še hušje žetve so delale in delajo razne bolezni. Najmanj ¼ vseh ljudi poberejo bolezni, med njimi vzame letka samo 1/5. Vse take smrtne slučaje šteje medicinski znanost med »nenaravne«. Tudi ljudje, ki dosežejo takozvano vi. soko starost 80 in več let navadno ne umrejo naravne smrti t. j. le vsled starosti, temveč tudi pri njih največkrat pospeši smrt kakšna bolezen. Zastoduje le neznatno tok življenja. Le prav neznatno število je torej takih ljudi, ki jim brez zunanjih vplivov, le vsled ostarlosti same doteče življenje, da jim isto v pravem pomenu besede ugasne, kakor dogorela sveča.

Ali je umiranje res tako strašno? O tem so strašne le duševne predstave. Prav učenjak vidi le mir in počitek tam, kjer si lajki predstavljajo boje in strahote. Kaj občuti umirajoči, kaj pretrpi v zadnjih dnevih, urah in trenutkih? Ali je umiranje res fizično bolešno in mučno? Znanstveno je dognano, da pri nagli nasilni smrti zadeti sploh ne čuti nobene bolečine, ker je smrt nastopila poprej, kakor je prišel bolesten občutek od živčnih koncev v koži do središča čutil t. j. do možganov. Tako brezbozna smrt je n. pr. ako dobi vojak v bitki kroglo v glavo, strel ali sunek v srce, pri krvinkovem obglavljenju, ako človeka zmečka skala itd. To potrjuje dejstvo, da v bitki zadeti večkrat zve za nezgodo šele potem, ko začne gledati kri. Čutil ni krogel prav nič. Bolečine se pojavijo šele pozneje. Pri obglavljenju je sicer večkrat opazati krčevite streljaje v mišicah, toda to se godi brez najmanjše zavesti za obglavljenega. Za zavest in občutek je potrebno, da delujejo možgani, t. j. da se možganom dovaja kri iz srčne centrale, kar pa se seve konča v trenutku, ko se glava loči od trupla. Ravnotako je izključen vsak občutek za tiste, ki jih ubije strela ali elektrika, ker elektrika deluje mnogo hitreje kakor naš živčni sistem.

Brez fizičnih bolečin je tudi smrt utopljenec. Vsi, ki so jih zadnji hip rešili iz vode in jih z umetnim dihanjem zopet vživili, so pripovedovali, da niso ali sploh ničesar čutili, ali pa so imeli celo

prijetne, uspavajoče občutke. Podobno pripovedujejo tudi tisti, ki so ponesrečili v gorah, a so le slučajno utekli smrti. Nekateri teh trdijo, da niso izgubili zavesti niti za trenotek, da so celo šteli, kolikokrat so se odvijali od skal, da pa niso pri tem čutili nikakih bolečin, pač pa so slišali pojče zvoke ter imeli občutek nepoprijetnosti. Pri izkvravljenju je prehod iz življenja v smrt istakotak brez fizičnih bolečin. In otekanjem krvi otekajo v rdečih krvnih telesih tudi neštevilni nosilci kisika t. j. tistega elementa, ki omogoča življenje in občutljivost živčnega sistema. Občutljivost torej naglo ponehava, telo preveva prijetna lenoba in zaspanost, izkvravljenec zaspi brez bolečin. Ako tudi nastopijo pred smrtjo krčeviti stresljaji, jih umirajoči sploh več ne čuti.

Kakšno pa je umiranje v bolezni? Ne, kateri umirajoči morajo trpeti skoraj do konca, čeravno so zadnji trenotki tudi pri njih brez prave zavesti. Najhušja smrt je vsekar vsled opeklin, toda nesrečneži trpe pač grozne muke med boleznijo, med umiranjem samim pa jih ne čutijo več. Smrt jih je rešila muk.

Najlažja je vsakor naravna smrt t. j. konec vsled ostarlosti brez bolezni. Ko je Brillat-Savarin podal umirajoči 93 letni sorodnici kozarec vode, se mu je ta zahvalila z besedami: »Lepa hvala za to zadnjo uslugo. Ako boš postal kdaj tako star, kakor sem jaz, boš sam uvidel, da je smrt za človeka ravno tako potrebna, kakor spanje.« — Ko so umirajočega 100 letnega Fontanelleja vprašali, kaj čuti, je odgovoril: »Prav nič, samo živeti mi postaja težko.«

V takih redkih, a srečnih slučajih ne potrebuje umirajoči niti etičnih, niti religioznih vplivov, ker se konca sploh ne boji. Organi ovenejo, vse funkcioniranje postane leno, trudno, vsled česar ponehava tudi nagon do življenja, dokler končno popolnoma ne ugasne. Ugaševanje je mirno in spokojno, kakor dotekla navita ura.

Slična apatija do življenja spremlja tudi nekatere vročinske bolezni, ko je pritisk na živčni sistem tako močan, da se bolnik, čutijo je pri zavesti prav nič ne plaši pred smrtjo. To bo potrdil vsakdor, ki je preстал težak slučaj legarja ali pljučnice. Bolnik popolnoma mirno misli tudi na eventualno smrt. Življenjski nagon popolnoma ugasne, da je umiranje telesno in duševno povsem brezčutno. Zopet v drugih slučajih opešajo celice, vsled česar poloma občutljivost možganov. Funkcioniranje možganov ohromi, bolnika premaguje zaspanec, oslabljeno srce dovaja živčnim središčem manj krvi, da končno ugasne življenje v popolni nezavesti. Na podoban način je umiranje pri boleznih, ki so v zvezi z brezspajnostjo in nadušljivostjo. Zaradi pomanjkljivega dihanja zmanjkuje kisika, vsled tega pa slabi dražljivost živčevja. Vsemu temu pa je zopet posledica, da pojemajo vsi zunanji vtisi, tudi prejšnje močne bolečine in mučna brezspajnost. Skrb in bojazen, pa tudi sposobnost misliti naglo popuščajo in končno popolnoma izginejo. Obenem pa utone v uspanjavu tudi ljubezen, to najsvetejše in nazvišenejšo človeško čustvo, kar je za preostale sicer bolešno, za umirajočega pa velika dobrota.

Okrog umirajočega stoječim se zdi nekaj groznega, ko morajo gledati krčevite stresljaje, poslušati brojenje in grgranje v prsih umirajočega, toda za umirajočega samega ni to strašno, ker je takrat že v brezčutnem stanju. Ako pa vendar nastopi smrt pri polni zavesti, kar se le prav redko zgodi, se navadno popolnoma neopričakovano pretrga niti življenja, srce hitno utrne in — ura stoji.

Iz vsega se torej vidi, da strahote o umiranju živijo poglavito v domišljiji. Najmučnejšo smrt so provzročali — in še provzročajo — ljudem soljudje, dočim je narava bolj usmiljena in prizanesljiva. V mislih imamo smrt na natezalnicah in druge mučilne slučaje. Za tako mukopolno smrt je bilo treba ali velike duševne potence ali pa zvišenih idealov, ki so mejili večkrat na fanatizem. Tako so brez vidne bojazni umirali nekateri krščanski mučeniki po vzoru ustanovitelja krščanstva, kakor tudi učenjaki za svoje teze. Tako smo videli umreti pred avstrijskimi krvniki v Judenburgu mučenika za jugoslovansko idejo z zadnjim vzklikom: »Živela Jugoslavija!«

Fedor Ljubov:

Kavarna „Pri dveh invalidih“.

Pri tem sem igral. Tako mi je, kakor da se je godilo vse to danes, zakaj še vedno mi zveni v ušesih vsak zvok.

Neki nemški komunist je bil prispel v Petrograd, da poseti Vakaralovskega. Na njegovo željo in povelje sem moral igrati berlinsko poulično popevko ... in boljševiki so pokali od smeha — zakaj Nemec je neprestano krullil: Im Grunewald, Im Grunewald — ist Holzaunkton, Holzaunkton — Das ganze Meter Süßholz bloß ein Taler — bloß ein Taler ... Vakaralovski je pripravil na čast svojemu gostu izredno šalo.

Ste li slišali kdaj o velikem knezu, ki ga je Nikolaj II. iz čisto opredeljenega razloga pregnal s svojega dvora?

»Koga pa mislite?«

»Ime je itak postranska stvar. Gre za afero. Bilo je ob času maškerad. V eni največjih restavracij takratne prestole. Gardni častniki so zasedli lože. Dvorano so izpraznili, kjer je bil ples.

Kar je vrzel Sergej — tako mu je bilo ime, če se prav spominjam — čisto

nago ženščino iz svoje lože med množico plesalcev.

Ni bilo visoko. Nesrečnica si je zvila samo nogo. Visokosti so pa le imele svoj »hecc«.

Bilo je ostudno ... boljševiki so menda mislili na to, ko so zapovedali kneginjam, groficam in celo princezam nastopiti v kavarni »Pri dveh invalidih« in so na migljaj Vakaralovskega potegnili obleke z njih.

Čez tri minute ni imelo plemstvo svete Rusije doslovno nič na sebi; zagotavljam vas — in gost, ki je bil pri boljševikih v posetih, je začel pleskati in kričati:

Fantje, tu ste na višku, mi v Berlinu še davno nismo tako prestrašili buržuazije.

Prizor je bil tako grozen, da sem čisto proti svoji volji široko odprl oči. Bli pa je ne le grozen, temveč v marsikaterem oziru tudi zoperen. Zakaj žensko meso, ki je bilo tu na ogled, ubogo meso kneginj, princez in grofic, ni bilo samo vélo, bilo ga takorekoč sploh ni več.

Strašna petrogradska lakota se je režala iz teh žensk, ki jih je bila sama

kost in koža. Govorila je iz teh koščeni postav svoj grozni govor, in ostudna pohotnost rabiljev bi se bila izpremenila v gnus, da ni bilo tistega ruskega fanatizma, ki je videl v pokončevanju človeške družbe izpolnitev svetega evangelija.

Menda vas ni treba šele uveriti, da čez dve uri med navzočimi ni bil nihče več trezen. Boljševiki in rdeči gardisti, ki jih je vspehobujal Vakaralovski, so pili kakor žolne, drugim s teščinami žolci je pa zadostoval en ali dva kozarčka težkega, s konjakom zmešanega šampanja, da jih je zavest popolnoma zapustila.

Bilo je takorekoč edino opravčilo, da ni nihče več vedel, kaj se je zgodilo, ko je nastal pretresljivi moment, ki ga nikoli več ne pozabim, ko se je pohotnost umaknila krutosti in krutost krvoločnosti in se je v potokih razlila namesto zlato-žolte rdeča tekočina po tleh kavarne »Pri dveh invalidih«. Začetek je storila baš 75letna kneginja Vera Aleksandrovna Kozlovskaja — starka z Venerinim znakom na onečastenem čelu.

Vstopila je v kavarno uprav, ko je

nemški komunist govoril svoj razžgajoč govor, iz katerega menda, razen mene, tu v kavarni živa duša ni razumela niti besede.

Sedel je na mizi, za katero je sedel tudi Vakaralovski, in tu je bil tudi Goldbaum, po domače Ruski.

Ta je prežal ves večer na staro kneginjo. Po vsem, kar se je zdajci zgodilo, mi je bilo vse jasno.

Zakaj povabil jo je k svoji mizi ter jo vprašal:

Imaš li cigarete, ti stara svinja?

Kneginja mu menda ni zaupala.

Za hip se je obotavljala. Goldbaum ji je zakričal na uho:

Vprašal sem te, svinja, če imaš cigarete!

Se vedno ni bilo nobenega odgovora iz brezzobnih ust. Motne oči 75letne starke so se zdele steklene. A so stopile daleč iz svojih duplin, ko je Goldbaum tretjič zarohnel:

Imaš li cigarete, svinja?

Vera Aleksandrovna Kozlovskaja je menda zavohala nekaj groznega. Stala je kakor vkopana in njene ustnice se niso genile. Bila je kakor kameniti kip, ostudni znak je gorel na njenem čelu.

Bogme, zdel se mi je v tem groznem hipu kakor simbol. Ona je bila Rusija, ki kaže vsemu svetu znamenje razkroja.

O, bilo je grozovito!

Kar je kipeo in valovilo v tem hipu v meni, ko je stala kneginja pred menoj v tej noči, v tem lokalu nema kakor simbol in brez moči, da se gane, tega ni mogoče ne razumeti, ne povedati, ne popisati.

Milijoni ljudi so se premikali pred mojimi očmi — armade — nepregledna procesija — Prihajali so od vzhoda in stremili k zapadu, in ti nepomilni in nešteti milijoni so nosili isto znamenje na žigosanem čelu.

Preplavili naj bi svet, da bi zvenel pod njihovim okuženim dihom kakor trava na stepi, če prileti uničujoči oblak kobilic čez puščavo.

Tako sem si mislil. Ta strašna misel, to blazno spoznanje me je prešinilo pri pogledu na staro kneginjo, čije smrt sem pričakoval vsak hip, ne da bi vedel, zakaj.

Zdajci jo je Goldbaum brenil.

To je bilo znamenje, morebiti dogovorjeni signal.

Kolizej - Oprema stanovanj

d. z. o. z.

5153

LJUBLJANA - Gosposvetska cesta št. 13.

Pohištvo, tapetništvo, vzorci za stensko slikarstvo. Načrti in proračuni. Načrti in proračuni.

— Za časa velesojma stalna razstava. — Vstop prost. —

Najnovejše

modne liste

angleške, francoske in nemške

za jesen in zimo

1924 — 1925

priporoča

Narodna knjigarna, Ljubljana

Prešernova ulica št. 7.

Prešernova ulica št. 7.

Sotrudnika-stenografa

5228

ki je izvečan v urednih poslih, izvečan v sprejemnih telefonskih poročilih in vseh jezikov

sprejme takoj uredništvo Slovenskega Naroda

Robert Smielowski, arhitekt in mestni stavbenik Rimska cesta 24.

Izvršuje načrte in proračune, prevzema stavbna dela vseh vrst, kakor tudi presojanje in cenitve pod solidnimi in najugodnejšimi pogoji.

Zidna opeka od lastne opekarnice na Viču, priznana kot najboljša kakovost, in od skladišča, Opekarska cesta 18, po najnižji dnevni ceni. 50 T

Obnovite naročnino

Za odgovore uprave naj se priloži 1 dinar. Plačuje se vnaprej.

MALI OGLASI

Cena malih oglasov vsaka beseda 50 para. — Najmanjše pa Din 5.—

Službe

Akordant

za prevzem zemeljskih del v izmeri ca. 20.000 m² se išče. Vse potrebne materijale (orodje, tir, kiperji itd.) se dobi brezplačno na razpolago. — Ponudbe pod »Akordant 5231« na upravo »Slovenskega Naroda«.

Prodaj

Gramofon

in 25 plošč — naprodaj. — Več se poizve: Rožna ulica 41. 5217

Bruselske čipke (pristne) se prodajo. — Ponudbe pod »Čipke 5232« na upravo »Slovenskega Naroda«.

Steklena veranda, porabna lahko tudi za buffet ali trafiko; tudi za malo prodajalno pripravna za na deželo — se ceno prodaja. — Poizve se v slaščičarni Novotny, Dunajska cesta, Ljubljana. 5112

Biljard »Seifert«, steklenice od konjaka in butelj — se takoj prodajo. — Naslov: Kavarna »Centrale«, Ljubljana. 5229

Stanovanja

Na stanovanje in hrano se sprejme gospod. — Naslov: Pove uprava »Sl. Nar.«. 5213

Mesečna sobica separirana, priprosta, a prav lična in snažna — se odda s prav dobro hrano dvema gospodinjama, dijakoma ali dijakinjo. — Naslov: Pove uprava »Sl. Nar.«. 5230

Stanovanje v vili z dvema sobama, pritlikami (elektrika, vodovod) se takoj odda. Letna najemina. — Ponudbe pod »20.000« na Aloma Company, Ljubljana. 5218

Mesečno sobo, meblirano, v centru mesta — išče mirnega in rešiti trgovski potnik. — Ponudbe pod »Mira stranka/5199« na upravo »Slov. Naroda«.

Kupim

Sesalka

»Worthington«, rabljena, dobro ohranjena, za 12 atmosfer, črpalna možnost 200 do 250 litrov na minuto — se kupi — Ponudbe pod »Worthington-sesalka/5221« na upravo »Slovenskega Naroda«.

Posojila

10.000 Din posojila se posodi na I. mesto dotičnemu — kdor odda stanovanje dveh sob in kuhinje. — Ponudbe pod »Posojilo/5198« na upravo »Slov. Naroda«.

Nepremičnine

Enonadstropna hiša z vrtom

in zemljiščem se po jako ugodni ceni takoj prodaja. — Poizve se v Ljubljani, Opekarska cesta 10. 41/T

Parcela pod Rožnikom naprodaj. — Naslov: Pove uprava »Slov. Naroda«. 5116

Večji bukov gozd za sečnjo — kupim. — Cenj ponudbe pod »Bukov gozd/5177« na upravo »Slov. Naroda«. 5177

Razno

»Wertheim«-blagajne priporoča — Ljubljanska komerc. družba, Ljubljana, Bleiweisova cesta 18. 3476

Znižane cene otroških vozičkov, dvokoles, malih pomožnih motorčkov ter raznih mototokijev in šivalnih strojev ter pneumatike — »TRIBUNA«, F. B. L. Ljubljana, Karlovska cesta št. 4. — Sprejemajo se v popolno popravilo za emajliranje z ognjem, popravila dvokolesa, otroški vozički, šivalni in razni drugi stroji. Prodaja se tudi na obroke. Ceniki franko. 46/T

Gostilničarjem in restavratorem se priporoča za nakup papirnih servijetov trdoka M. Tičar, Ljubljana. 3592

Trboveljski premost v drva dobavlja DRUŽBA ILIRIJA Ljubljana Kralja Petra trg št. 8. Plačilo tudi na obroke. Telefon 220. 272

Izdelujem sadne mline, prvotne, z lahkim pogonom, granitnimi valji ter pocinjenim okovjem, po ugodni ceni. — Interesenti naj se obrnejo na Rudolf Ravnikarja, ključavničarja v Radečah pri Zidanem mostu. 31/T

Dopisovanje

Nervenska Dravlje (Kamnik). — Prosim za naslov pod »Črna lasec/5233« na upravo »Sl. Naroda«.

Zahvala.

Za izkazano sožalje in sočutje povodom smrti našega nepozabnega soproga, očeta, brata in vsakega, gospoda

Antona Kopača ml.

trgovca in posestnika

se tem potom vsem zahvalujemo, posebno preč. duhovščini, slav. tel. društvu Sokol v Zireh, gasilskemu društvu iz Zirov in Dobruče, Jugoslovanski matici, cenj. pevskemu zboru za genijlivo žalostinke na domu in pokopališču, vsem prijateljem in znancem iz Škofje Loke in Logatca, ter vsem darovalcem vencev in šopkov.

V Zireh, dne 13. avgusta 1924.

5235

Žaljuči ostali.

Provizijskega potnika

za različni elektrotehnični materijal išče elektrotehnična veletrgovca in sicer za območje Slovenije. Sposobni reflektanti, ki poznajo elektrotehnični materijal in so zmožni tudi nemškega jezika, naj vpošljejo svoje ponudbe z navedbo dotedanjega poslovanja, prepis izprave in sliko pod »POTNIK« na Aloma Company, Ljubljana. 5220

Prot kurjim očesom

pomaga hitro, brez pogojno zanesljivo in brez vsake nevarnosti. — Že iz 18 let milijonkrat preizkušen pomoček. — Kopel za noge Burgit proti potenju in oželenju nog. Dobliva se po vseh lekarnah, drogerijah in zadevnih trgovinah.

Izdelovalca orodja

perfektnega za izdelovanje vijakov, z dobrih priporočili in sprejemali potrebne takoj tovarna Fortis v Zemunu. Ponudbe je poslati na poštni predal št. 21. Zemun. 5198

STEZNIKE

(moderce) po životni meri priporoča Ana Hutter Dunajska cesta 6-11 v hiši lekarnice Piccoli.

Dekoracijske rastline

Razstavljalec velesojma naznanjam, da imam vedno na razpolago dekoracijske rastline, lavorje, palme in druge rastline v odkup in posojilo. — Poizve se v cvetličarni Viktor Korkša, Kongresni trg 3. 5184

Restavracija

v Oficirskem domu ljubljanske garnizije odda se na javni licitaciji, katera se vrši 18. avgusta ob 9. v Oficirskem domu v Ljubljani (Kasarna vojvode Mišiča). Ponudbeniki imajo položiti kavcijo 10.000 Din. Od strani Oficirskega doma stavlja se restavracija na razpolago potrebni prostori z inventarom in razsvetljavo. Podrobna pojasnila daje kapetan Koprivec (komanda Drav. div. oblasti, Zvezda, II. nadstr.) vsaki dan od 16. do 17. Predsednik Ofic. doma brig. general: Sava P. Tripkovič.

Oglejte si pred nakupom

najfinejše »PFAFF« šivalne stroje, »PUCH«

kolesa po ugodnih cenah in plačilnih pogojih pri

IGN. VOK, Ljubljana, Sodna ulica št. 7

Sejmišče, paviljon, H. 281-282

Zahvala.

Za izkazano sožalje in mnogobrojno spremstvo na zadnji poti našega nepozabnega sorodnika, gospoda

Rafaela Giontini

trgovca

se najtopleje zahvaljujejo

žaljuči ostali.

Ljubljana, 12. avgusta 1924.

5236

Nikdar ni dovolj,

da razstavite svoje blago na velesojmu, potrebno je tudi nekaj

reklame

za svojo razstavo

v »Slovenskem Narodu.«

Informacije v upravi lista in na velesojmu pri našem zastopniku.

IVAN ZAKOTNIK LJUBLJANA

Dunajska cesta 46

Telefon 379 mestni tesarski mojster Telefon 379

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostreže za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonice; stropi, razna tla, stopnice, ledence, paviljoni, verande, lesene ograje itd. Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga. Tovarna furnirja.

Josip Petelinc

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7.

Priporočamo na veliko in malo galanterijo, nogavice, razne sukanec, gumbi, čipke, vezanino, sprehajalne palice, kravate, srajce, čevljarske in krojaške potrebščine.

Najnižje cene. Postrežba točna.

NOVOI NOVOI

NAJVEČJE ZANIMANJE

vlada za gradnjo večjih in manjših stanovanjskih hiš v sistemu

»SEIDEL«

Natančnejše podatke se dobi pri stavbnem podjetju Jakob Accetto, sin ing. Viktor Accetto in drug, Ljubljana Tabor 2. Lastni paviljon na sejmišču!

NOVOI 47 T NOVOI

Povečanje slik

po vsaki poslani fotografiji v najmodernejši in umetniški izdelavi.

Izdelava slik v tušu, sepiji, koloritni, akvarelu in olju.

V vsaki željeni velikosti.

Izdelava dopisnih kart v bakrotisku in bromsrebru (originalne fotografije).

Zahtevacje cenike in obračaje se na edini zavod v deželi:

Umjetničko nakladni zavod

Jos. Čaklovič, Zagreb, Meduličeva ulica 12.

42 T

KR. DVORSKI DOBAVLJALCI

STOCK COGNAC MEDICINAL DD SLAV POŽRGA

STOCK

ČOKOLADA I BONBONI

COGNAC MEDICINAL

JAMAICA RUM

CHINA ČAJ

MARKA »STOCK« JAMČI ZA NAJBOLJO KVALITATIVNO ROBU!

Arnošt Ney, dioničko društvo, Zagreb, Boškovičeva 40.

Krojači, pozor!

Javljamo, da je naša nova jesenska in zimska kolekcija v pripravi.

Poznana je vsakemu krojaču naša nedosegljiva izbira

sukna in pritiklin

Cene osobito prikladne.

Cene osobito prikladne.

Kolekcije pošiljamo resnim reflektantom, izključno krojačem brezplačno.

Naročite potom dopisnice.

Naročite potom dopisnice.

5143

Arnošt Ney d. d.